

Uddannelses bladet

2/24

Nu skal din arbejdstid registreres. Den nye tidsregistrering, der træder i kraft fra 1. juli i år, kan blive et vigtigt værktøj for jer som medarbejdere til at sikre, at arbejdsindsatsen på sigt ikke bliver for stor. **S. 8**

Her blev et grimt rygte mod en lærer taget alvorligt. Tre elever blev stoppet af en skole i at sprede et meget krænkende rygte om en lærer. Du kan læse hvordan her – og blive klogere på, hvornår en krammer kan være krænkende. **S. 10**

Elevers psykiske mistrivsel påvirker lærerarbejdet voldsomt

Ny undersøgelse sætter tal på udfordringen.
Læs tema side 18.

EN NY GENERATION AF LÆREMIDLER

De nye læremidler til social- og sundhedshjælperuddannelsen:

- reducerer læsemængden uden at gå på kompromis med fagligheden
- gør teorien levende med simulationsbaseret undervisning, video og podcast
- styrker sammenhængen mellem skole og oplæring, fx ved at integrere VAR healthcare.

Udkommer i oktober 2024.

Få adgang til et prøvekapitel på prx.dk/ny-sosu

Tænk sprogstøtten med på EUD

Hver femte elev på de tekniske og merkantile erhvervsuddannelser er så sprogligt udfordrede, at det truer deres mulighed for at gennemføre uddannelsen. På SOSU ser det endnu værre ud. Her er hele 43 procent af eleverne i samme situation.

Den statistik skal vi selvfølgelig have ændret. Det nytter ikke noget, at unges uddannelsesdrømme ødelægges, fordi de ikke er tilstrækkeligt dygtige til dansk. Men det nytter heller ikke, at vi går på kompromis med de sproglige eller øvrige faglige krav, der stilles i vores uddannelsessystem.

Det er klart, at undervisningen skal være koblet til den praksis, eleverne er i på erhvervsskolen eller ude i virksomheden. For det er her, sproget kommer til kort, og her, der er ord og vendinger, man ikke tidligere har skullet forholde sig til.

Derfor er vejen frem, at vi sikrer, at alle EUD-elever bliver screenet ved starten af uddannelse, som man gør med dansk og matematik, og at der planlægges med supplerende danskundervisning undervejs i deres uddannelsesforløb.

Men det er vigtigt at være opmærksom på, at også sprogindlæringen og -støtten kræver en faglighed for at blive tilstrækkelig god, effektiv og bæredygtig. Vi skal ikke bede faglæreren om også at løfte denne opgave ved siden af den almindelige undervisning. Det er ikke denne måde at undervise på, en faglærer er uddannet til eller ekspert i. Derudover risikerer vi at skabe 'overlæs' i hendes undervisning.

I stedet kan man vende blikket ud ad: På sprogskoler og VUC er der lærere, som har en uddannelse i dansk som andetsprog, og som både har viden og erfaring med at undervise tosprogede i at tilegne sig sproget. Desuden har begge institutioner et fagligt miljø, hvor lærerne løbende udvikler deres faglighed og inspirerer hinanden.

Vi anbefaler, at man styrker de elever på EUD, der har et utilstrækkeligt dansk, gennem et tæt samarbejde mellem erhvervsskoler og sprogskole og/eller VUC for at sikre, at eleverne får den danskfaglige støtte til at få både de sproglige og fagfaglige forudsætninger på plads. Det kræver, at vi i fællesskab får udviklet modeller for dette samarbejde. Blandt andet for at sikre, at erhvervsskolen ikke kommer til at stå med de logistiske udfordringer, når dansk som andetsproglæreren er blevet syg, skal på efteruddannelse, eller hvis der er udsving i behovet.

Hvis vi sikrer, at eleverne får den rette støtte til at udvikle deres danske sprog som en del af undervisningen på EUD, er jeg ikke i tvivl om, at det vil tiltrække flere – særligt drenge – af ikke vestlig herkomst, og at de vil holde ved uddannelsen. Det vil både afspejle sig i tilfredshedsundersøgelser og frafald – og i flere faglærte.

Så her er en stærk opfordring til undervisningsministeren og ordførerne, når de næste EUD-forlig skal landes: Tænk behovet for supplerende danskundervisning og sprogstøtte med til de mange dansksprogligt udfordrede elever på også de tekniske og merkantile uddannelser. Og få udviklet modeller, så de enkelte skoleformer i fællesskab kan arbejde sammen om dette. Erhvervsskolerne skal have mulighed for frit at rekvirere danskundervisning og sprogstøtte fra de skoler, hvor man har både viden, erfaring og faglige miljøer til at sikre eleverne det bedste tilbud.

Dermed får eleverne det bedste fra alle hylder i en tæt kobling – og vi får som samfund i højere grad opfyldt behovet for faglærte i fremtiden. ▲

Vi anbefaler, at man styrker de elever på EUD, der har et utilstrækkeligt dansk, gennem et tæt samarbejde mellem erhvervsskoler og sprogskole og/eller VUC

Uddannelsesforbundet

UDDANNELSESBLADET er fagblad for Uddannelsesforbundets medlemmer. Derfor fokuserer vores journalistik på læreres, vejlederes og konsulenters job og arbejdsvilkår på erhvervsuddannelser, FGU, VUC, sprogcentre, en række mindre uddannelsesområder og de kommunale jobcentre. Fagbladet redigeres efter journalistiske principper. Du kan læse flere artikler på www.uddannelsesbladet.dk

PRESSE NÆVNET

Vi er tilmeldt Pressenævnet og tager ansvar for indholdet.

Redaktion

ansv. redaktør Inge Gleerup, journalist Dorthe Plechinger, journalist Heidi K. Güttler, journalist Mette Jensen.

Henvendelser til redaktionen

Uddannelsesbladet, Nørre Farimagsgade 15, 1364 København K, tlf. 7070 2722, blad@uddannelsesforbundet.dk

Layout og tryk

Stibo Complete

annoncer Allan Christensen, AC-AMS Media ApS, tlf. 2172 5939. Annoncepriser, udgivelsesplan, deadlines mv. se www.uddannelsesbladet.dk

Oplag 10.400. Kontrolleret af Specialmediernes Oplagskontrol. **FMK**

Abonnement Marianne Jørgensen, maj@uddannelsesforbundet.dk, tlf. 7070 2722.

Forside Julie Flansmose

Tryksag 5041 0004

Indhold

2/2024

18

TEMA

Lærernes arbejdsmiljø er udfordret af elevernes stigende psykiske mistrivsel. Det viser en undersøgelse blandt Uddannelsesforbundets medlemmer, som underviser unge. Afmagt og tanker om jobskifte fylder hos flere. Læs vores store tema side 18.

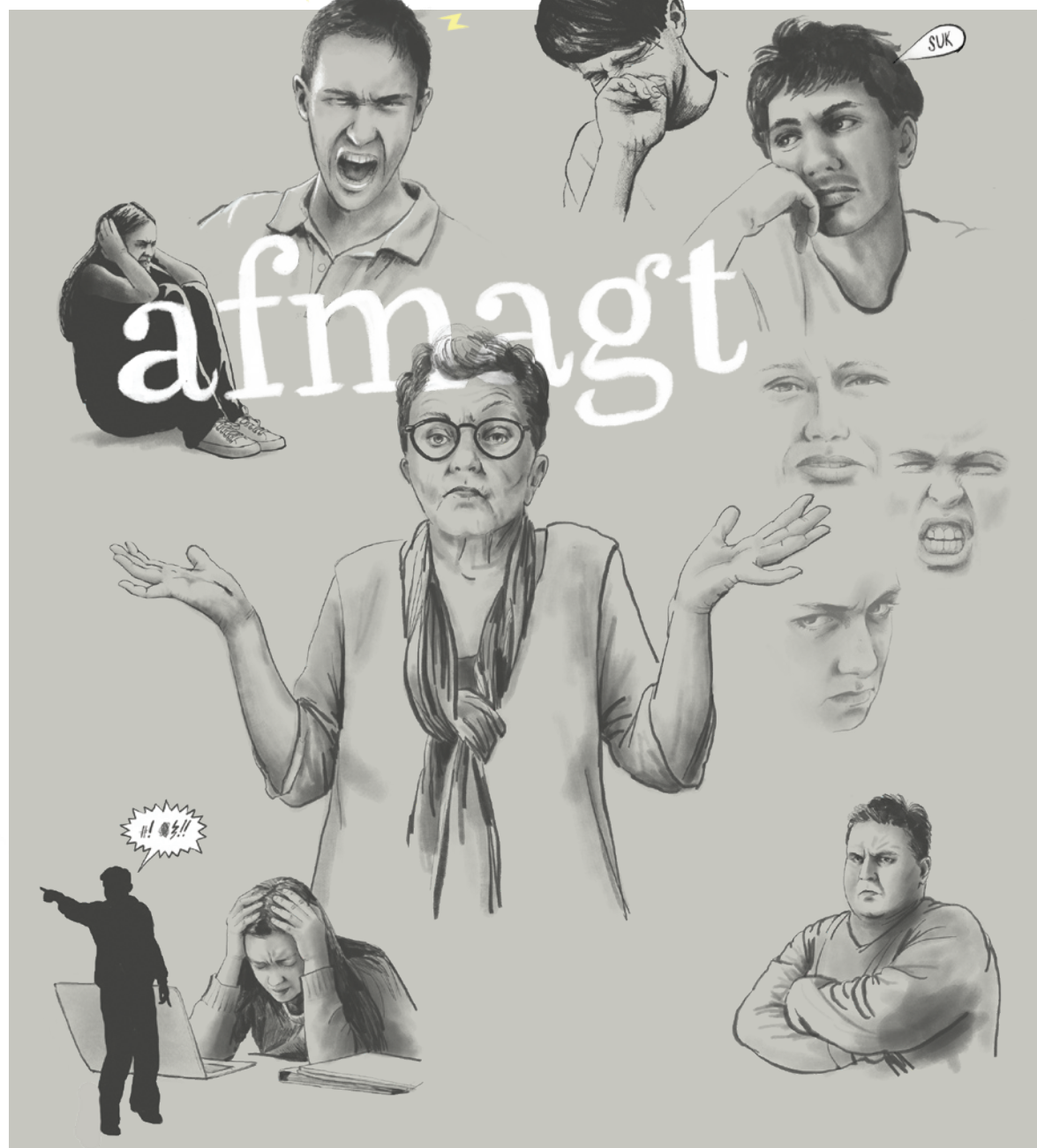

ILLUSTRATION: JULIE FLANSMOSE

6

ANTALLET AF ALVORLIGT SPROGLIGT UDFORDREDE EUD-ELEVER ER FORDOBLET

Hver femte ny-optagne elev på EUD har så store sprogvanskeligheder, at det vil være svært at gennemføre uddannelsen.

26

ALLE ELEVER HAR GAVN AF ORDBLINDEVENLIGE MILJØER

Mød Gitte Boe, mangeårig ordblindeunderviser, som arbejder så ihærdigt på at skabe ordblindevenlige miljøer, at hun sidste år fik Årets Læsevejlederpris fra Nota. Hun arbejder på FGU Hovedstaden, hvor hun giver gode råd – som du forhåbentlig også kan blive klogere af.

10

GRIMME ELEVRYGTER TRUEDE EN LÆRERS PROFESSION

... Men ledelsen tog det alvorligt og behandlede sagen, så læreren føler sig godt hjulpet. Se hvordan de gjorde – og bliv inspireret, hvis noget lignende skulle ske for dig eller jer.

I og med at man anerkender, at sprogudfordringer er en faktor i frafald, så vil du også mindske frafaldet, hvis du gør noget ved det.

Michael Lund-Larsen, centerchef for eVidenCenter.

12

HVORNÅR ER EN KRAMMER KRÆNKENDE?

Hvordan balancerer man som lærer de tætte og gode relationer til elever i en tid med en højere grad af krænkelserbevidsthed?

34

ET TEAM BYGGET PÅ FORSKELLE OG GENSIDIG RESPEKT

For Ib, Jørn og Søren er det kemien mellem dem som team, der skaber synergi og resultater på tagtækkeruddannelsen i Horsens. Det fik de sidste år Byggeriets Faglærerpris for. Vi var med, da de blev fejret på hjemmebane.

FOTO: JENS HASSE

8

FÅ TJEK PÅ

... de nye regler for arbejdstidsregistrering.

24

SENIORER VIL HAVE MERE FLEKSIBILITET

Hvad skal der til, for at de ældre medarbejdere kommer i – eller fortsætter i job. Det kan du blive klogere på her.

30

FRISK FRA FORSKNINGEN

Kvinder bliver i højere grad end mænd stresset på deres arbejde, og overraskende nok er kvinder med børn mindre stressede end dem uden børn. Det – og anden forskning – kan du læse om her.

36

DENGANG DA DET BLEV MERE SIKKERT AT GÅ PÅ ARBEJDE

For 151 år siden var det ikke så sikkert at gå på arbejde som i dag. Heller ikke for børn.

38

NYT FRA UDDANNELSESFORBUNDET

Bliv klædt bedre på til at undervise elever med diagnoser på vores kursus – eller søg penge til, at du og dine elever kan komme på studietur til et udviklingsland med GLOBUS-puljen.

39

ET FAGLIGT RÅD TIL DIG

Kan man blive afskediget, når man er i fertilitetsbehandling? Læs konsulentens svar her.

Antallet af alvorligt sprogligt udfordrede EUD-elever er fordoblet

I dag er der dobbelt så mange EUD-elever med alvorlige sprogvanskeligheder som for otte år siden. Bred sprogstøtte ud til alle erhvervsuddannelser, lyder det fra forsker.

I en ny politisk aftale fra januar afsætter Folketinget penge til initiativer, der skal løfte kvaliteten på SOSU-uddannelserne – blandt andet sprogscreening og sprogstøtte.

Baggrunden er, at 43 procent af SOSU-eleverne har så svære sprogvanskeligheder, at det kan spænde ben for, at de gennemfører deres uddannelse. Men hvad med resten af erhvervsuddannelserne?

Det spørgsmål er relevant at stille. Den seneste nationale sprogscreening af eleverne på de øvrige erhvervsuddannelser viser nemlig, at sproglige udfordringer vil gøre det svært at gennemføre uddannelsen for mere end hver femte elev.

Her er andelen af alvorligt sprogligt udfordrede elever fordoblet på otte år.

Det er ifølge Michael Lund-Larsen en kæmpe udfordring for hele EUD-området. Han er centerchef for eVidenCenter, og har været med til at udvikle den nationale sprogscreening for EUD-elever.

Kæmpe udfordring for hele EUD

Trækker man SOSU-tallene fra opgørelsen, kan man se, at 11 procent af eleverne på de øvrige erhvervsuddannelser har *alvorlige* sprogvanskeligheder, mens yderligere 11 procent har *væsentlige* sprogvanskeligheder. Opgørelsen gælder de tekniske og merkantile uddannelser, men medtager ikke landbrugsuddannelserne.

Andelen af elever med alvorlige sprogvanskeligheder lå i 2016 på fem procent, mens den nu er på 11 procent. For begge kategorier af elever gælder dog, at de

sproglige udfordringer er så markante, at eleverne vil have brug for ekstra støtte og lærerfokus for at kunne gennemføre deres uddannelse – samlet set altså mere end hver femte.

Hindrer elever i at gennemføre

Den nationale sprogscreening af elever på erhvervsuddannelser er blevet foretaget siden 2014.

I 2015 betød en reform af erhvervsuddannelserne, at elever derefter skulle have karakteren 2 i blandt andet dansk for at blive optaget på EUD. Det medførte et markant fald i andelen af sprogligt udfordrede elever.

Men nu er andelen af elever med alvorlige sprogvanskeligheder så tilbage til udgangspunktet før reformen.

– Det er en kæmpe udfordring for at få flere faglærte, at hver femte elev er sprogligt udfordret. Og tallene korrelerer. Det betyder, at er du udfordret på læsning, så er du det også på lytning, og det er jo den måde, man bliver undervist på, så det er altså hver femte elev, der vil have udfordringer med overhovedet at gennemføre uddannelsen, forklarer Michael Lund-Larsen.

Oplagt sted at sætte ind

Det er veldokumenteret, at sproglige barrierer udgør en risiko for større frafald, så vil man have flere faglærte, er det et oplagt sted at sætte ind, pointerer Michael Lund-Larsen.

– Der er to måder, du kan få flere fag-

Før 2014 – inden erhvervsskolereformen – var der fra ministeriets side i en årække ekstra støtte til og fokus på såkaldt faglig læsning, hvor underviseren lærer eleven at læse de fagtekster, der hører til faget, fortæller Michael Lund-Larsen.

– Men nu er der gået ti år, og efterhånden, som man glemmer indsatsen igen, er tidsomfanget til læsevejledere og fokus hos lærerne dalende. Jeg vil tro, det er en medvirkende årsag, siger han.

Han vurderer, at en anden årsag til, at gruppen er øget, kan være faldet i optagne på EUD: At det måske er eleverne i de bedste karaktergrupper, som ikke længere søger ind, hvilket øger andelen af sprogligt svage grupper.

Siden 2016 er antallet af nyoptagne EUD-elever faldet mere end 12.000 svarende til et fald på cirka 19 procent (2022-tal). Det kan dog kun forklare en lille del af den større gruppe med sprogdudfordringer, mener han.

– Og uanset årsagen, er det en kæmpe udfordring for hele EUD, at underviserne skal løfte eleverne på det her helt grundlæggende område, *samtidig* med at de skal uddanne dem til kommende faglærte. ◀

i og med at man anerkender, at sprogdudfordringer er en faktor i frafald, så vil du også mindske frafaldet, når du gør noget ved det.

lærte på. Du kan sænke frafaldet – eller få flere til at søge ind. Men kan du fjerne barriererne for dem, som i forvejen er motiverede for uddannelsen, øger du jo antallet af faglærte meget hurtigt, siger han og fortsætter:

– Dermed er det også indlysende, at i og med at man anerkender, at sprogdudfordringer er en faktor i frafald, så vil du også mindske frafaldet, når du gør noget ved det.

Ifølge analyser fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) kommer vi til at mangle 99.000 faglærte i 2030.

Der er behov på hele EUD

Michael Lund-Larsen anerkender, at regeringen har sat flere indsatser i gang.

Blandt andet har den afsat 500 millioner kroner til et fagligt løft af folkeskolens svageste elever, ligesom der er iværksat en her-og-nu-indsats på SOSU-området. Det giver mening, mener han, men:

– Det er klart, at man begynder med SOSU, fordi problemet er næsten dobbelt så stort dér, som på de øvrige erhvervsuddannelser. Men det ændrer altså ikke på, at hver femte på de øvrige uddannelser er udfordret på præcis samme måde. Vil man have flere faglærte, må man gøre noget ved det.

Han uddyber:

– På SOSU-området har man anerkendt, at problemet er så alvorligt, at man skal afdække det – ved screening – og at man skal gøre noget ved det ved at afsætte penge til en særlig sprogingdsats. Ud fra den betragtning er det indlysende, at man så også bør anerkende og indse, at man skal gøre noget på hele det øvrige område, hvis man vil have flere gennem deres erhvervsuddannelse.

Hvis AE's forudsigelser om den fremtidige mangel på faglærte holder, skal der sættes ind med sprogstøtteinitiativer bredt, mener han.

Hvorfor er det sådan?

Men hvorfor er problemet (gen)opstået? Michael Lund-Larsen har et par bud.

Tallene bag artiklen

Screeningsresultater på uddannelsesområder fratrukket SOSU:

2014 (før EUD-reform):

→ Elever med alvorlige sprogvanskeligheder: 11 procent

→ Elever med væsentlige sprogvanskeligheder: 18 procent

2016 (efter EUD-reform):

→ Elever med alvorlige sprogvanskeligheder: 5 procent

→ Elever med væsentlige sprogvanskeligheder: 13 procent

2023 (seneste screening):

→ Elever med alvorlige sprogvanskeligheder: 11 procent

→ Elever med væsentlige sprogvanskeligheder: 11 procent

FÅ TJEK PÅ

Fra juli skal din arbejdstid registreres

Din arbejdsgiver skal sikre, at din arbejdstid bliver registreret. Men det behøver ikke være besværligt. Her kan du læse om den nye lov, og hvilken betydning den har for din arbejdsplads.

Den 1. juli 2024 sker der en ændring af arbejdstidsloven. Det betyder, at arbejdsgiverne skal sikre, at medarbejdernes daglige arbejdstid bliver registreret. De skal indføre et system, der gør det muligt at måle den daglige arbejdstid. Selv om du og kollegerne måske allerede tidsregistrerer jeres arbejde, kan det være, I skal gøre det på en ny måde fremover. Det behøver ikke være besværligt - og det kan samtidig være et godt værktøj til at sikre, at arbejdsmængden ikke bliver for stor.

Hvad er formålet med loven?
Lovændringen udspringer af et krav fra EU om, at arbejdstid skal registreres. Formålet med at registrere er, at man skal kunne holde øje med, at arbejdsmiljøloven og arbejdstidsloven overholdes. Derfor skal hver medarbejders daglige arbejdstid registreres. Systemet til registrering skal gøres tilgængeligt, så medarbejderen kan tilgå egne oplysninger i systemet. Desuden skal arbejdsgiverne opbevare arbejdstidsregistreringerne i fem år.

Hvad skal registreres?
Det er alt arbejdstid, der skal registreres. Det vil ud over undervisning også sige møder, administrativt arbejde, forberedelse, pauser og andre aktiviteter, der er del af dit arbejde. Det er lidt uklart, hvor tidsnært arbejdstiden skal registreres, men Uddannelsesforbundet vurderer, at man skal registrere tidsnært, altså også hvornår arbejdet udføres.

Hvordan foregår tidsregistreringen?
Der er stor metodefrihed, når det kommer til registrering af arbejdstiden. Man kan bruge alt fra en app på telefonen til et andet elektronisk system, et Excel-ark eller et helt manuelt system. Arbejdspladsen kan også bruge et system, hvor arbejdstiden er udfyldt på forhånd, så det kun er afvigelser fra det planlagte, der registreres.

Din arbejdsgiver kan godt bede dig om at registrere din arbejdstid i et system.

Kender du 11-timers-reglen?
Ifølge arbejdsmiljøloven skal medarbejderne som hovedregel

have 11 timers sammenhængende hvileperiode i døgnet. Det gælder også, selv om der er tale om arbejdstid som for eksempel forberedelsestid, som du selv råder over. Det kan derfor give din arbejdsgiver og dig problemer, hvis der for eksempel registreres forberedelsestid sent om aftenen, og du møder tidligt næste morgen.

Hvem får adgang til dine registreringer?
Som udgangspunkt er det kun den enkelte medarbejder og skolens ledelse, der får adgang til de registreringer, som du har foretaget. Arbejdstilsynet har tilsynsforpligtelsen med overholdelse af lovgivningen, så de har også adgang til oplysningerne, når de kommer på tilsynsbesøg.

Din tillidsrepræsentant kan hjælpe
Tillidsrepræsentanten deltager i samarbejdet med ledelsen på din arbejdsplads. Du kan derfor tale med ham eller hende om, hvad det er vigtigt at have øje for i et system på arbejdspladsen. ◀

Kilder: Tanja Bügel Kruse og Thomas Graven, konsulenter i Uddannelsesforbundet

TEKST: INGE GLEERUP / ILLUSTRATION: COLOURBOX

Dansk på alle hylder

Ny grundbog til AVU

”

Den kan hjælpe underviseren med at økonomisere forberedelsestiden og gøre undervisning på tværs af niveauer langt mere overskueligt.”

- Maria Revsbech, forfatter til *Det der dansk*

Har du også savnet en trykt bog til danskfaget? *Det der dansk - På tværs af niveauer*, af Maria Revsbech og Susanne Djurhuus, er en grundbog til unge og voksne, der har danskundervisning på niveauer svarende til Basis, G, F, E og D. Bogen giver et overblik over hele danskfaget, og undervisningsforløbene tager afsæt i de forskellige niveaues faglige fællesmængde.

Læs mere på gyldendal-uddannelse.dk

 Gyldendal Voksenuddannelser
 Gyldendal Uddannelse

GYLDENDAL

Grimme rygter om en lærer blev taget i opløbet

En elev spredte rygten til andre på skolen om, at deres lærer 'var til små piger'. Ledelsen tog straks affære og overvejer nu, om skolen skal have en slags drejebog for, hvordan lignende sager kan takles fremover.

En lærer – her kaldet Søren – blev af en elev kaldt for en, der 'var glad for små piger'. Eleven henviste over for to andre elever til en bestemt situation, som skulle bevise påstanden.

Sørens kollega overhørte denne samtale.

– Hun fortalte det til vores teammøde samme dag, hvor vi var sammen med vores leder. Jeg blev selvfølgelig ret chokeret. Det var jo potentielt min profession, der stod på spil, så jeg tog det rimeligt alvorligt, fortæller Søren.

Det gjorde hans leder på den ungdomsskole, hvor han arbejder, også.

Begge har indvilget i at fortælle om forløbet, som måske kan give andre skoler inspiration til, hvordan den slags sager kan takles, så både medarbejder og elever føler, at de bliver taget alvorligt. Søren ønsker dog at være anonym, og af samme grund er hans leder det også i artiklen.

Sørens leder tænkte umiddelbart to ting, da hun på teammødet hørte om sagen: Hvordan hun fik passet på sin medarbejder nu og fremover, OG hvordan hun kunne få sagen undersøgt mere grundigt fra også elevernes side:

– Jeg var meget opmærksom på, hvorfor eleverne havde den oplevelse, hvad der var på spil, og hvordan jeg bedst tog hånd om det, understreger hun.

SSP var med hele vejen

Umiddelbart efter teammødet tog lederen fat i SSP-medarbejderen, som er tidligere politibetjent, for at høre, hvordan hun bedst taklede sagen.

– Ligegyldigt hvilken vej, det gik, havde jeg brug for at have SSP-medarbejderen med hele vejen. Jeg havde brug for at vide, hvordan vi gjorde det, så eleverne kunne fortælle deres historie, men også forklare dem, at hvis der ikke var en historie, skulle de kende alvoren af at udbrede rygten, forklarer lederen.

Søren talte også både med lederen og SSP'eren på skolen. Han fik senere tilbudt og tog imod psykologhjælp, ligesom arbejdsmiljørepræsentanten sendte sagen til Arbejdsmarkedets Erhvervsstyrelse, hvis Søren senere får psykiske mén af den alvorlige oplevelse.

Hvad skete der?

Den konkrete anledning til rygten var en episode ved elevernes terminsprøve. Eleverne sad i to forskellige rum. En pige var færdig med prøven, havde pakket sammen og var gået. Der stod en energidrik på hendes plads, og dem må eleverne ikke drikke på skolen.

– Så jeg siger til pigen ved siden af, at "Hov, det var en smutter". Jeg snuser tæt til drikken, siger, den dufter af blåbær,

kigger hen på pigen ved siden af og spørger, om det er hendes? Det er, hvad der bliver sagt, siger Søren og forklarer, at den elev, der havde udbredt rygten, slet ikke var i samme rum som ham:

– Så han må have fået det fortalt og selv brygget videre på det, siger Søren.

Han forklarer, at det er en elev, der konstant har forsøgt at oparbejde konflikter med ham. Lederen har overvejet, om de skulle have en konfliktmægling mellem ham og Søren.

Det kom dog aldrig dertil.

Elev bortvist

Den elev, der havde udbredt rygten, mødte med sin far til samtale med Sørens leder og SSP-medarbejderen.

– Alvoren i at sidde med SSP og sine forældre var også en del af det. Eleven skulle vide, at hvis man siger den slags,

Han må have fået det fortalt og selv brygget videre på det.

Søren – lærer på ungdomsskole

skal man sige det de rigtige steder, forklarer lederen:

– Men det virkede ikke til, at han eller faderen ønskede at samarbejde.

Hun valgte herefter at bortvise ham. Det skete dog ikke kun på baggrund af denne sag, men handler meget om hans historik og om, at han ikke ville følge skolens retningslinjer, understreger hun:

– For mig er tillid og tryghed nogle af vores vigtigste værdier – også mellem elever og lærere. Når det ikke længere er muligt, ophører samarbejdet i min verden. Men hvis hændelsen var den første, havde beslutningen måske været en anden.

De to andre elever, som hørte på, har også været til samtale med deres forældre. Lederen har også orienteret eleverne i Sørens klasse om sagen.

Meldt til politiet

Lederen valgte på Sørens forslag at orientere politiet om sagen. I politiets døgnrapport forklarer hun, hvad drengene har sagt, og hvad de har fået at vide.

– Det er ikke mig, der skal gå ind og vurdere, om noget er sket eller ej. Jeg har givet politiet en orientering, og så er det dem, der skal vurdere, om nogen er uskyldige eller ej. Og i og med at de ikke er gået videre, tænker jeg, at der ikke er nogen grund til at fortsætte i en bekymrende retning.

Søren ønskede en 'hvilende' politianmeldelse for at stoppe yderligere rygter. Den kan blive aktiveret, hvis det fortsætter, fortæller han.

Han er nu i gang med en proces ovenpå den ubehagelige oplevelse, men har det ellers godt.

– Alle mine gode kolleger, ledelsen, SSP og UU'erne – som har været involveret – har bakket mig fuldt op. Der har ikke været noget om, at andre sidder og pipper om det, svarer Søren.

Redaktionen kender Sørens, lederens og skolens navn, men ud fra et ønske fra ham er både han og skolen anonymiseret. ▲

Drejebogen

Søren har her opsummeret, hvad der skete – hvornår – som har hjulpet ham, og som andre skoler måske kan blive inspireret af.

→ Samme dag:

1. Orientering fra ledelsen af kolleger.
2. Melding til de medvirkende elever om ikke at komme i skole, før der er afholdt møde med dem, deres forældre, lederen og SSP-medarbejderen.
3. Indkaldelse til eleverne og forældrene om møde.
4. Orientering af arbejdsmiljørepræsentanten.

→ Senere på ugen:

1. Møde med forældre, elever, ledelse og SSP.
2. Kontakt til psykolog til Søren. Samtale hurtigt – men ikke for hurtigt (i Sørens tilfælde var ni dage passende).
3. Orientering af elevgruppen i Sørens klasse.
4. Orientering til politiet.

→ Senere:

Opfølgning på MED-mødet – hvordan er det videre gået med sagen?

Hvornår er en krammer krænkende?

Relationer og tillid er forudsætningen for læring på flere af de skoler, hvor Uddannelsesforbundets lærere arbejder. Men hvordan balancerer man det i nye tider med en højere grad af krænkelsesbevidsthed?

Søren, som vi har kaldt ham i den foregående artikel, blev ramt af elevrygter. Relationsarbejdet med eleverne er meget vigtig i hans funktion som lærer. Nogle kommer med diagnoser, mistro, skolevægring og har ofte brug for en særlig tæt voksenkontakt med læreren.

Men hvordan balancerer man det som lærer, så eleverne ikke føler, man går over grænsen verbalt eller fysisk? Og hvornår kan en venlig bemærkning eller velment krammer misforstås?

– Vi er meget opmærksomme på den krænkelseskultur, der er. Der er helt sikkert kommet mere fokus på, hvad man kan gøre som lærer og leder, end der har været før, slår Søren leder fast. Uddannelsesbladet har af hensyn til Søren og skolen valgt at gøre begge anonyme.

– Det er noget, vi tænker over: Hvordan vi agerer med unge mennesker, så der ikke er noget, der kan misforstås, samtidig med, at vi er omsorgsfulde, har gode relationer og ikke er bange for berøring, siger hun og forklarer, at de har med udskolings elever at gøre. Derfor er for eksempel 'krammere' oftest ikke på tale.

– Der, hvor vi er mest opmærksomme på det, er ved samtaler. Hvad kan vi gøre, hvis en ung elev er ked af det og har brug for at sidde med læreren under fire øjne, så der ikke opstår noget bagefter?

Derfor er der nu glasdøre i skolens samtalerum i 10. klasse, så man ikke

som lærer sidder med eleven i et lille rum med lukkede døre.

– Det er i særdeleshed de mandlige lærere, der har haft et ønske om at få det, fortæller hun.

Mindre kønsbestemt fremover

Lederen betegner sig selv som "sådan en voksen, der lige tager fat i andre":

– Jeg står ofte bag en af drengene i Søren's klasse og masserer ham på ryggen, fordi han har så meget uro. Det kan han godt lide. Men der er også nogle elever,

hvor jeg kan se, at hvis jeg bare snitter dem på armen, føler de det ubehageligt. Det har altid været der, men jeg tror, at det er heldigt, at jeg har været kvinde. Fremover vil jeg være mere obs på, at det ikke mere kun er kønsbestemt.

Er det en begrænsning i arbejdet, at man skal være lidt agtpågivende?

– Jeg synes, at hele kulturen omkring krænkelse gør, at noget bliver mere unaturligt og lidt forskruet. Det er ikke sundt for nogen i samfundet. Det relaterer sig selvfølgelig til her, siger hun.

RETTIGHEDER UNDER PRES

- et gratis undervisningsforløb til erhvervsskolernes GF1

FÅ MERE INFO OG BESTIL MATERIALET HER: [AMNESTY.DK/ERHVERVSSKOLER](https://www.amnesty.dk/erhvervsskoler)

Fem danske erhvervsskoleelever tager temperaturen på ytringsfrihed, fake news og diskrimination af LGBTI+personer, når de rejser til Østeuropa og møder jævnaldrende aktivister fra Ukraine, Moldova, Belarus og Polen.

Samtidig lærer om de menneskerettigheder via dilemmabaseret e-læring og en nybygget CS:GO-bane.

Jeg vil opfordre til, at man tager tyren ved hornene og forholder sig til det sammen med sin personalegruppe.

Jonas Sprogøe, konsulent og forsker

Det handler om at få skabt en kultur

Konsulent og forsker Jonas Sprogøe har ikke stiftet bekendtskab med problematikken på de skoler – EUD og FGU – han udfører konsulentarbejde for.

– Min oplevelse er, at man rigtig gerne vil have nogle gode relationer til eleven, fordi man er overbevist om, at det er vejen til at få skabt nogle gode forløb. Man er meget optaget af elevernes trivsel og velvære. Det, jeg derfor bedst kan koble det med, er i forhold til relationskompetence og vigtigheden af at kunne håndtere de her ting, understreger Jonas Sprogøe.

Han er cand.mag., ph.d. og konsulent for firmaet Bedre Praksis, der arbejder med læring og udvikling i organisationer.

Han samarbejder med ledelse og lærere på EUD og FGU og har langvarig erfaring med projekter om organisationskultur, og hvordan man kan arbejde med at skabe en lærende kultur. Så på spørgsmålet om, om

det er blevet vigtigt for en lærer, hvordan han eller hun skal gebærde sig i forhold til for eksempel at give en krammer til en elev, svarer han:

– Det handler ofte om, at man får skabt en slags ordensregler. Jeg råder undervisere til at få samtaler om arbejdsplads- og værkstedskultur og klassekultur: Hvordan vil vi gerne være sammen? I den forbindelse kan man også med den enkelte elev tale om, hvad der er okay: Må jeg for eksempel give en krammer? På den måde kan man foregribe situationer mere upfront, mener Jonas Sprogøe.

De grå zoner

Det er ledelsesgruppens ansvar at sætte emnet på dagsordenen på for eksempel personalemøder. Blandt andet for at kunne støtte lærerne i de gråzoner, der måtte være og selvfølgelig også vejlede dem. Det kan være uvant for mange. Der er ikke en

kultur for at tale om den slags ting, forklarer han.

– Men jeg vil opfordre til, at man tager tyren ved hornene og forholder sig til det sammen med sin personalegruppe: Er det noget, I oplever, eller noget, I har været usikre på? Er det noget, I er bange for kan ske? Der må være nogle rammer for, at de her ting bliver drøftet, og at man forholder sig til det i organisationen. Der er ofte tale om komplekse sager, hvor nogen føler, at deres grænse er overskredet:

– Og en følelse kan man jo ikke kvantificere og sige, at "det følte du ikke". Men man kan være med til at være proaktiv, afdække og mægle og understøtte, at enhver sten bliver vendt i den slags sager, siger han og tilføjer:

– Og man kan tage den samme snak med elevgruppen, for der er elevråd på alle skolerne.

En tillidskultur

Mange steder har man allerede et adfærdskodeks. For eksempel: Her gør vi sådan og sådan, her taler vi pænt og hilser.

Det er også vigtigt at sætte fokus på, hvor man går hen, hvis man føler, at ens grænser er overskredet. Hvis den snak eller diskussion har et rum eller sted at foregå, er det med til at opbygge en tillidsfuld kultur, mener Jonas Sprogøe.

– Det betyder, at det er okay, hvis nogle uforvarende kommer til at træde ved siden af. Vi kommer alle til at sige nogle ting eller kommer til at stå for tæt. Hvis der opstår de her gråzoner, og en elev føler sine grænser overskredet, skal vedkommende have et bestemt sted at gå hen med det. ▲

Jonas Sprogøe er aktuell med artikel om FGU som inkluderende læringsmiljø i det fagfællebedømte tidsskrift "Kognition & Pædagogik". Den handler om, hvad det er, der gør FGU til et godt sted at være, og hvad det er, som får eleverne til at føle sig godt tilpas.

TIL DANSKUNDERVISNINGEN

DANSK UDTALE

BREVE/SKRIFTLIG FREMSTILLING

BEGYNDERSYSTEMER

DU2:

Vi taler dansk 1
Vi taler dansk 2
Vi taler dansk 3

DU3:

På vej til dansk – trin for trin
 Videre mod dansk – trin for trin
 Midtvejs til dansk – trin for trin

Alle bøger er velegnede ved klasseundervisning, differentieret undervisning, selvstændigt arbejde, par- eller gruppearbejde.

Læs mere på www.synope.dk

FORLAGET SYNOPE

Randager 90, 2620 Albertslund
7020 2810, forlaget@synope.dk
www.synope.dk

Få gratis adgang til nyt GF1 materiale

Nyhed
GF1 Fødevarer!

Er du faglærer på gastronom-, bager-, konditori-, ernæringsassistent-, tjener- eller gourmetslagteruddannelsen? Så kan du nu bruge den nye iBog til GF1. Du og dine elever kan tilgå den gratis frem til sommer 2024, så prøv den nu!

Gyldendal har mange års erfaring med at udvikle læremidler, også til erhvervsuddannelserne. Sammen med dygtige undervisere laver vi læremidler, der virker i praksis.

Den nye iBog er målrettet elever på fødevareuddannelserne og dækker målene for GF1. Du får:

- Adgang til fagtekster
- Adgang til videoer og opgaver
- Forslag til læringsforløb.

Log på og få adgang her:
gflfoedevarer.ibog.gyldendal.dk

Vil du og din lærergruppe have en gratis præsentation af iBogen, kommer jeg meget gerne på besøg.

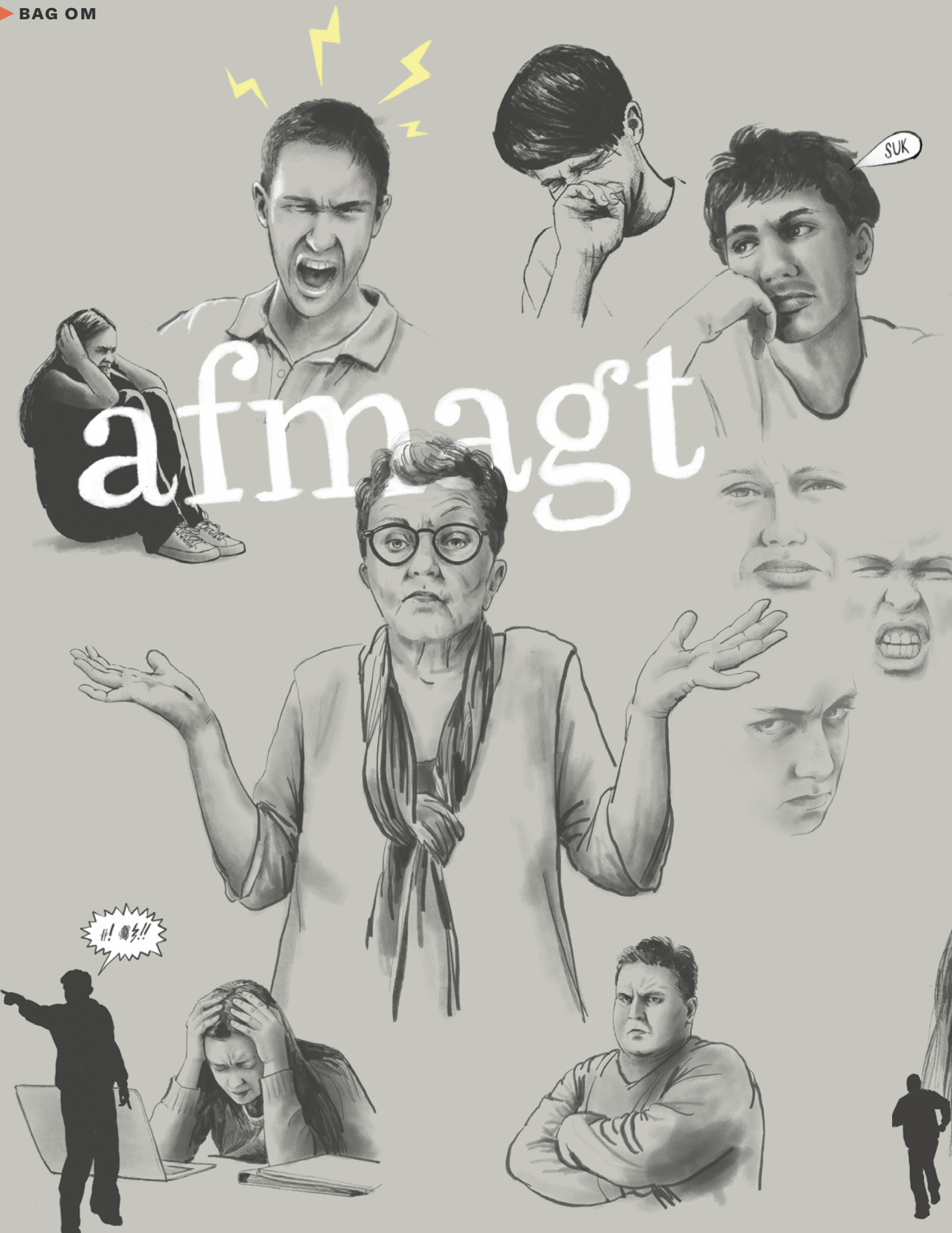

Skriv eller ring til mig, så kan vi aftale nærmere.
Forlagsredaktør, Helle Grubbe
Tlf.: 40 20 78 16
Mail: hg@gyldendal.dk

Følg med og tilmeld dig nyhedsbrevet på gyldendal-uddannelse.dk/foedevarer

Gyldendal Erhvervsuddannelser
 Gyldendal Uddannelse

”Man får ondt i maven over at møde elever med så dårlig trivsel”

Lærernes arbejdsmiljø er udfordret af elevers stigende psykiske mistrivsel. Det viser en undersøgelse blandt Uddannelsesforbundets medlemmer, der underviser unge. Afmagt og tanker om jobskifte fylder hos flere.

AF METTE JENSEN / ILLUSTRATION: JULIE FLANSMOSE

Rapport efter rapport slår alarm. De unges trivsel halter, og det går kun den forkerte vej. Ned.

Et eksempel er Sundhedsstyrelsens seneste udgave af Danskernes Sundhed fra 2024, hvor andelen af 16-24-årige kvinder med lav score på den mentale helbredsskala var steget fra 16 procent i 2012 til 35 procent. Et andet er Statens Institut for Folkesundheds kortlægning af FGU-elevers trivsel og helbred fra april i år, der afslører 37 procent med lavt mentalt velbefindende og en tredjedel med moderate til alvorlige symptomer på depression og angst.

En ny undersøgelse fra Uddannelsesbladet slutter sig til rækken og afslører et massivt omfang af psykisk mistrivsel på de ungdomsuddannelser, hvor Uddannelsesforbundets medlemmer er ansat.

Stærkt bekymrende

Noemi Katznelson, professor og leder af CeFU (Center for Ungdomsforskning) ved Aalborg Universitet, har i flere år forsket i mistrivsel og fulgt udviklingen. Hun peger på, at der er to tendenser i spil.

De unge, som er ramt af klassisk udsathed – det kan være risikofaktorer som

fattigdom eller dysfunktionelle familieforhold – er blevet dårligere over årene. Og samtidig er der opstået en ny udsathed, som rammer alle sociale lag og ofte kommer til udtryk i angst, depression og lignende mere ’indadvendte’ diagnoser.

Den nye udsathed er ifølge professoren båret frem af et samfund og et uddannelsessystem med fokus på tempo og præstationer sammenholdt med en øget tendens til at mærke efter og være opmærksom på egne følelser – det, Noemi Katznelson kalder psykologisering.

– Både psykologisering, præstation og tempo er jo sådan set gode ting, men ikke når det tager overhånd, som vi ser i dag.

Hun kalder udviklingen *stærkt bekymrende*, men fremhæver, at det særligt er den langvarige udsathed, der kalder på handling.

– Vi skal tage det alvorligt og blive skarpe på at sætte ind. Lærerne og vejlederne er samfundets forpost. De ser og møder de unge i hverdagen, så de er kæmpe vigtige. Og det er dem, der står tilbage med balladen, når politikerne ikke gør noget.

På æggeskaller

Uddannelsesbladets spørgeskemaundersøgelse viser, at omfanget af psykisk mistrivsel på erhvervsuddannelser, FGU og i ungdomsskolens heltidsundervisning har nået et omfang, som påvirker den faglige læring og arbejdsmiljøet blandt de ansatte negativt.

”Man får ondt i maven over at møde elever med så dårlig trivsel”, skriver en FGU-lærer, mens en lærer på EUD kalder det ”en øvelse på æggeskaller” at skulle håndtere elever med ADHD, der har svært ved at regulere

Syv fund i undersøgelsens resultater

1. Mere end halvdelen af lærere oplever, at de i *meget høj grad* eller i *høj grad* må tage højde for elevers psykiske mistrivsel i undervisning og forberedelse.
2. Mere end hver tredje lærer oplever dagligt at skulle håndtere situationer i undervisningen relateret til elevers psykiske mistrivsel.
3. Hver fjerde lærer har seks eller flere elever i sin primære klasse eller hold, som – ifølge lærerens vurdering – oplever psykisk mistrivsel. Den gennemsnitlige størrelse på hold og klasser blandt disse besvarelser er 18 elever – det er mindst hver tredje elev i en gennemsnitlig klasse.
4. Seks ud af ti lærere oplever, at elevernes psykiske mistrivsel påvirker arbejdsmiljøet.
5. Fire ud af ti lærere har i løbet af de seneste tre måneder følt afmagt på grund af elevers psykiske mistrivsel.
6. Elevernes psykiske mistrivsel har fået hver fjerde lærer til at overveje, om de vil eller kan holde til at blive i jobbet.
7. To ud af tre lærere i undersøgelsen peger på, at elevernes psykiske mistrivsel påvirker kvaliteten af deres undervisning og den faglige læring.

følelser, elever med autismespektrumforstyrrelser, som har brug for struktur og mange forklaringer, og unge med angst, der har svært ved larm, samtidig med, at der også er elever på holdet med depression, misbrug, OCD og spiseforstyrrelse.

Flere fremhæver, at det er nødvendigt med både en plan A, B og C, når man går ind til undervisningen:

– Mit eget psykiske arbejdspresser er udfordret, da jeg aldrig ved, hvad jeg går ind til, skriver en lærer.

– Det er udfordrende, at over halvdelen har specielle behov og ikke kan indgå i en normal hverdagsundervisning. Det giver søvnløse timer hver nat, lyder svaret fra en anden.

Følelsesmæssige krav slider

At være i kontakt med mange elever, som oplever mistrivsel, stiller høje følelsesmæssige krav. Det er dog også fyldt med masser af mening, fremhæver flere. En skriver for eksempel, at det i høj grad var elevgruppen, der gjorde jobbet som FGU-lærer attraktivt:

– At kunne gøre en forskel for mine elever, også dem i psykisk mistrivsel, er en gave og en gnist, der får mig til at holde af mit job hver eneste dag. Også de dage, hvor jeg føler afmagt.

Mange giver dog udtryk for, at de følelsesmæssige krav og omfanget af den psykiske mistrivsel gør det svært at holde til jobbet. En lærer frygter at blive omsorgstræt, en anden ser tegn på forråelse.

Der er også svar, der viser en afmagt over ikke at få lov til at yde sin kerneopgave – nemlig undervisning.

– Jeg har alt for mange elever, og alt for lidt tid til at tage mig af dem, lyder det.

Flere giver udtryk for at være drænedes for energi, når de kommer hjem – særligt dem med børn har svært ved at få omsorgen til at række.

– Det presser mig, og det er svært at have overskud nok til begge dele, skriver en.

En anden må tage pauserne i brug for at kunne undervise:

– Jeg laver understøttende undervisning i mine pauser. Det bliver jeg ikke betalt for, og jeg får at vide, at det skal jeg ikke. Men gør jeg det ikke, bryder jeg sammen i undervisningen.

Uddannelsesforbundet: Skolerne skal have en plan

Høje følelsesmæssige krav øger risikoen

Om undersøgelsen

Spørgeskemaet er sendt til 4.978 medlemmer af Uddannelsesforbundet på erhvervsskoler og -akademier, AMU-centre, FGU og ungdomsskoler.

1.624 har gennemført undersøgelsen – en svarprocent på 33 procent.

I undersøgelsen er der spurgt til psykisk mistrivsel som samlet betegnelse for udfordringer som stress, angst, depression, psykiatriske diagnoser og mere generel mental mistrivsel.

Læs meget mere om undersøgelsen i vores tema om psykisk mistrivsel på uddannelsesbladet.dk/tema/psykisk-mistrivsel.

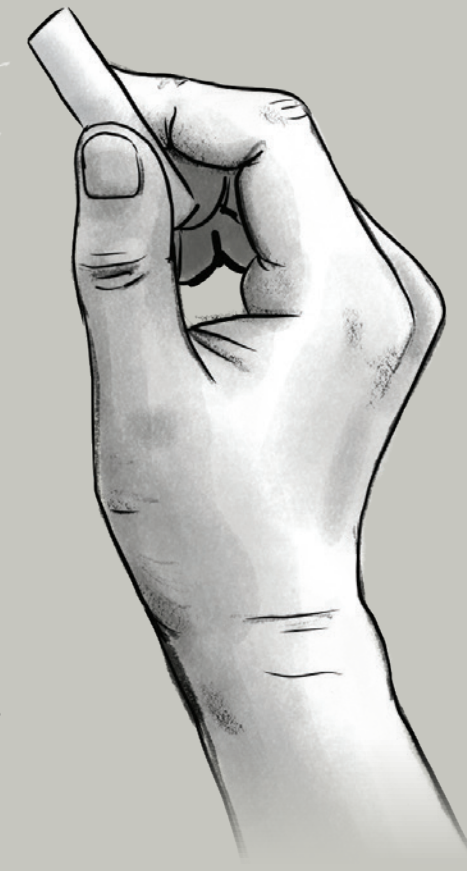
for depression og langtidssygefravær, viser forskning.

Undersøgelsens resultater er ifølge Uddannelsesforbundets formand Hanne Pontoppidan et klart signal til skolerne om at tage omfanget af elever i psykisk mistrivsel alvorligt og sørge for, at lærerne er klædt på.

– Undersøgelsen tydeliggør, hvor vigtigt det er, at skolerne har en plan for arbejdet med unge i mistrivsel. Hvordan sikres lærerne de nødvendige kompetencer? Sætter skolen fornuftige grænser for, hvor læreropgaven stopper, og andre tager over? Hvordan taler man om de unges problemer på skolen? Er der en politik for, hvad man gør, hvis man som lærer føler sig presset af elevernes adfærd? Og tilbyder skolen supervision og tid til refleksion for lærerne?

– Det må aldrig blive den enkelte lærer, der står med problemet, siger Hanne Pontoppidan. ▲

~~Plan A~~
~~Plan B~~
Plan C

selv, er en investering også i landets fremtid. Her kan skolen faktisk være med til at gøre en reel positiv forskel.

Mere end hver tredje føler sig ikke klædt på

I besvarelsenerne er der stor forskel på, hvor godt klædt på hver enkelt føler sig.

Blandt vejlederne er det mere end halvdelen, der oplever at have de kompetencer, der skal til for at hjælpe og støtte elever i psykisk mistrivsel. Men i lærergruppen svarer hovedparten – i alt 38 procent – at de i *lav grad, meget lav grad* eller *slet ikke* føler sig klædt på til opgaven.

På tværs af skolerne varierer det billede dog også. Selvom lærere på FGU og ungdomsskolen giver udtryk for at opleve et større omfang af psykisk mistrivsel blandt eleverne, så er det erhvervsuddannelserne, der skiller sig ud i forhold til følelsen af at mangle kompetencer.

Mens kun hver femte ungdomsskolelærer oplever at mangle kompetencer, gælder det for 42 procent af EUD-lærerne.

Færre har efteruddannet sig

EUD-lærerne skiller sig ud fra de øvrige lærergrupper i undersøgelsen: Der er en markant større andel af lærere med kort undervisningserfaring (tre år eller kortere). Og kun 22 procent har gennemført opkvalificering eller efteruddannelse, der styrker evnerne til at håndtere elever i psykisk mistrivsel. For lærere på FGU gælder det for 37 procent, mens det er 45 procent af ungdomsskolelærerne.

– Som ny lærer savner jeg retningslinjer og hurtigere efteruddannelse på området. Det er muligt, at jeg opbygger erfaring

med tiden, eller at emnet kommer op på DEP'en (diplomuddannelse i erhvervspædagogik, red.), men det kan mine nuværende elever ikke bruge til noget, skriver en EUD-lærer.

En anden, der afsluttede DEP'en i 2020, savner løbende opkvalificering.

– Da elevtyperne og problematikkerne ændrer sig, føler jeg mig ikke klædt ordentligt på til 2024. Jeg synes, det burde være muligt at blive opkvalificeret hvert andet år i forhold til områder som mistrivsel, sårbare unge og diagnoser.

Vi har ikke pædagogiske redskaber

Følelsen af ikke at slå til kan have vidtrækkende konsekvenser for helbredet. Det har en lærer mærket på egen krop.

– Jeg er tilbage på deltid efter næsten seks måneder med stress og depression. Det har været meget voldsomt, blandt andet fordi vi ikke har de pædagogiske redskaber til at komme igennem vores undervisning. Vi er håndværkere, der

kommer direkte fra et firma og skal undervise. Vi er desværre ikke klædt godt nok på til at undervise unge med diverse bogstavkombinationer.

Når fire ud af ti lærere ikke føler sig klædt på til opgaven med at støtte og hjælpe elever med psykisk mistrivsel, så kalder det på handling, mener Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier.

– Vi har i de senere år set en stigning i andelen af elever, der på ene eller anden måde mistrives. Udviklingen stiller skolerne og ikke mindst lærerne over for et nyt udfordringsbillede. Det er oplagt, at den enkelte institution indledningsvist bør tage en drøftelse af omfang og behov for kompetencer for at komme tættere på, hvilke tiltag der kan understøtte, at den enkelte underviser føler sig klædt på til opgaven, siger Morten Emborg, formand for EUD-udvalget i DEG og direktør på TEC.

Han betegner det som en *alvorlig udfordring*, at så mange lærere giver udtryk for afmagt og overvejelser om jobskifte.

– Især i en situation, hvor det er vanskeligt at tiltrække kvalificerede undervisere til erhvervsuddannelserne. Så budskabet er, at der skal arbejdes på to niveauer: Et skoleniveau, hvor man lokalt skal få kortlagt omfang og karakteren af udfordringerne – og et nationalt niveau, hvor vi som sektor må finde de mere strukturelle løsninger, siger han og fremhæver, at DEG blandt andet ønsker en mere smidig og dækkende SPS-støtteordning, samt muligheden for at unge med udfordringer kan tage en erhvervsuddannelse på fleksible vilkår. ▲

Bliv bedre klædt på til at håndtere diagnoser

Til september afholder Uddannelsesforbundet et dagskursus om elever med diagnoser. Kom med og få praktiske redskaber til din undervisning. Læs mere på side 38 i bladet.

Du kan også læse vores diagnoseguide – find den på uddannelsesbladet.dk/diagnoseguide

Kompetencer ønskes

Lærere peger på, at der skal styrkede kompetencer til, hvis uddannelserne skal kunne håndtere psykisk sårbare elever. Særligt undervisere på erhvervsuddannelserne føler sig klædt dårligt på.

I undersøgelsen af psykisk mistrivsel blandt eleverne på de ungdomsuddannelser, Uddannelsesforbundet dækker, er lærere og vejledere blevet spurgt til, hvilke tiltag eller ændringer de mener

vil gøre det lettere at rumme elever med psykisk mistrivsel i undervisningen.

For begge grupper står kompetenceudvikling højest på listen.

En lærer på EUX skriver blandt andet:

– Det er mit ønske, at vi bruger flere ressourcer på kompetenceudvikling og tildeling af tid til at løfte og motivere de unge, når der er brug for det. At ruste fremtidens unge, så de står stærkt i sig

Kom med os på arbejde

To lærere inviterer dig med på en uges arbejde – til matematik på FGU og heltidsundervisning i ungdomsskolen. Begge steder bliver der dagligt taget hånd om elever i psykisk mistrivsel.

MANDAG:

Mads: I dag har jeg har 3,5 timers matematik med det samme hold. Det kræver en del ekstra forberedelse, da de færreste af eleverne kan være koncentreret så længe. Jeg er især bekymret for en elev, som har trukket sig mere og mere fra resten af klassen. Fagligt er han dygtig, men han er på autismspektrummet og har det svært, når der er meget uro i klassen. En gruppe i klassen har en tendens til at blive meget urolige. Jeg håber, at en aktivitet ude af klasselokalet kan hjælpe både dem og eleven, der ikke trives.

En elev på holdet er ekstremt usikker. Hun er konstant efter sig selv med kommentarer som "det her burde jeg kunne" eller "det her kan skolebørn". Jeg har fokus på kun at spørge hende, hvis jeg er rimelig sikker på, at hun kan svaret. Ellers går det helt galt. Jeg ved, at hun reagerer kraftigt, hvis hun svarer forkert foran de andre.

Efter endt undervisning har jeg et møde om en elev, som har det med at gøre alt for at undgå timerne. Når vi har talt med ham om det, bliver han ked af det og lover at gøre det bedre. Nu har vi fået dokumentation, der viser, at hvad der kan ses som en doven teenager, faktisk er en elev, som slet ikke kan følge med, og som har det dårligt med at blive 'fanget' i det.

Anja: I klassen har vi ti elever, som

alle er udfordret på den ene eller anden måde – skolevægning, autisme, lav IQ og domme for ungdomskriminalitet. I ungdomsskolen møder de et meget anderledes skoletilbud end folkeskolens med værkstedstimer og et stort fokus på relationsarbejdet.

Min arbejdsdag starter altid med, at jeg henter to af eleverne, hvor de bor, og kører dem til skolen. Når vi er samlet med de andre elever, får vi først morgenmad og snakker om løst og fast.

Første dag efter weekenden er altid svær. Eleverne er trætte. En af drengene siger, at hvis han skal holde sig vågen, så skal han i værkstedet hurtigst muligt.

Vi har dog en aftale om, at han skal lave engelsk først. Kort tid efter, jeg har sat dem i gang, kommer han og smider teksterne på mit bord: "Så har jeg lavet det fucking engelsk." Tonen er hård og opgivende. Jeg roser ham, men han tager ikke imod.

Det kan være frustrerende, at jeg ikke får gennemgået det faglige, som jeg gerne ville, men jeg

Lærerne:

→ **Mads Vogt-Nielsen**, 42 år og matematiklærer på FGU Fyn Odense.

→ **Anja Roj Stevens**, 31 år og lærer ved Haderslev Ungdomsskoles afdeling i Skrydstrup, hvor hun underviser i dansk og engelsk.

ved, at de kæmper med motivationen. De vil helst stå i værkstedet og skrue i knallerter.

TIRSDAG

Mads: I dag er der kommet en elev, som ellers har været meget væk. Han har det svært derhjemme og er tydeligt uoplagt og tilbagesluttet. Han ender med ikke rigtigt at få lavet noget, men jeg presser ham ikke.

Vi har teammøde efter undervisningen. Der kommer en stor snak i gang om, hvordan dét at rumme én gruppe, gør, at vi ikke kan rumme andre. Når vi siger ja til de meget udadreagerende, som skaber uro, så skræmmer vi de elever væk, som

har brug for mere ro omkring sig. Vi har flere konkrete eksempler på elever, der kun har gået hos os i meget kort tid, netop fordi de ikke kan overskue at være på et hold.

Vi ønsker at rumme alle eleverne, men med vores nuværende rammer er det en umulig opgave at have elever med for eksempel social angst i en klasse med elever med ubehandlet ADHD.

ONSDAG:

Anja: Jeg havde en fredag i går, men hører fra min kollega, at drengene pjattede ekstra meget. De har det med at drille hinanden, ligge på hinanden i sofaen, skubbe, daske og jagte hinanden gennem klassen. Det ender af og til i rigtig slåskamp, fordi der er nogen, der ikke får sagt fra eller ikke forstår et nej.

Sidst på dagen opdager vi, at en elev mangler. Vi søger skolen igennem og ringer til ham, men han er ikke at finde og svarer ikke. Han er på ADHD-medicin og har fået det for første gang denne uge. Er han blevet dårlig af medicinen? Eller er drengene blevet uvenner, uden vi har opdaget det? Vi finder senere ud af, at han er taget hjem.

I dag føler jeg, at jeg slet ikke har kunnet nå ind til drengene, når de først er kommet for langt ud. De lukker mig ude og ignorerer mig, især når jeg prøver at guide dem i deres pjat, inden det tager overhånd.

Ved bilerne efter skole er nogle af drengene ved at komme op at slås. Jeg får det stoppet, men er stadig i tvivl, om det kun var pjat, eller om der var alvor i det.

TORSDAG:

Mads: En af eleverne på holdet i dag er kun på 2. klasses-niveau i matematik. Første gang jeg mødte hende, gav hun klart udtryk for, at hun hadede matematik. Jeg har ikke set hende smile en eneste gang.

Jeg har sat mig for at forsøge at give hende en positiv oplevelse ved altid at forberede noget materiale særligt til hende. Det virker. Men det kræver, at jeg bruger forholdsvis meget tid på at støtte

Uddannelsesbladets undersøgelse viser, at omfanget af psykisk mistrivsel blandt eleverne er særligt stort på FGU og i ungdomsskolen. Halvdelen af lærerne har seks eller flere elever i den primære klasse med psykisk mistrivsel, og mere end 60 procent oplever dagligt situationer i undervisningen relateret til denne mistrivsel.

hende. Det er en prioritering, som jeg må gøre op med mig selv, for der sidder jo en hel klasse, som også har brug for støtte og opmuntring. Jeg vurderer dog, at hvis ikke jeg bruger den tid hos hende, så får hun endnu et nederlag.

Anja: I dag manglede vi saft, så jeg tog to elever med ud for at handle. De har et meget tæt forhold, og det er skønt, at de har fundet en god kammerat i hinanden, men de har nogle gange svært ved at vise det stille og roligt. Mens de sidder på for sædet i vores bus, skubber de til hinanden, lukker vinduet op og presser den enes hoved ud.

Eleverne er skønne på hver deres måde, og man vænner sig til deres forskellige måder at være på. Jeg spiller tit med på fjollerierne, men nogle dage er det meget trættende at blive kaldt øgenavne, få fuck-fingern og skulle guide eleverne i deres adfærd. I dag var jeg træt.

Jeg føler, jeg gør det allerbedste, men er tit i tvivl om, om det er godt nok. Om jeg egner mig til mit arbejde.

FREDAG:

Mads: Mange af de elever, som normalt fylder meget i undervisningen, er her ikke i dag. Højt fravær er et vilkår, vi må navigere i.

Det kan være svært ikke at kunne hjælpe, når jeg ved, at mange af vores elever har det så hårdt, som de har det. Vi kan hverken udrede eller behandle vores elever. Vi er ikke psykologer, behandlere eller specialpædagogisk uddannede.

Min drøm vil være, at der blev mulighed for at lave et særskilt forløb for dem, der har brug for, at der sker mere i timerne. Og et særskilt forløb for dem, der har brug for at kunne trække sig fra det sociale. Det vil kræve flere kolleger.

Anja: I dag har eleverne fri klokken 12,

så det plejer at være en stille og rolig dag uden de store faglige krav. Det er vigtigt for os, at de unge kommer godt på week-end. Vi runder altid ugen af med fælles personalemøde med lærere fra den anden matrikel og ledelsen, hvor vi får vigtige informationer og er sammen. Det er vigtigt, at vi holder sammen som kollegagrupper på tværs. Vi har også jævnligt gruppesupervision.

Jeg er ekstremt glad for mit arbejde, men det er også hårdt. Og når eleverne er verbalt ubehagelige, har jeg haft overvejelser, om det er det her, jeg vil. Men jeg har heldigvis en god leder og en fantastisk kollegagrupper, som støtter og bekræfter mig i det, jeg gør. ▲

Lærernes a-kasse

Kompagnistræde 32 · 1208 København K
Tlf: 70100018 · Email: via hjemmesiden www.laka.dk

Formand
Morten Kvist Refskov

Book en aftale
Vi har åbent for personligt fremmøde efter aftale.

Du kan altid booke en aftale med din konsulent på vores hjemmeside eller ved at ringe til os.

Vores kontorer
Vi har fem kontorer rundt om i landet

Odense
Forskerparken 10D, 1. nr. 31 & 32
5230 Odense M

Esbjerg
Torvet 21, 1. sal
6700 Esbjerg

Risskov
Ravnsovej 6
8240 Risskov

Aalborg
Tankedraget 7, 5. sal
9000 Aalborg

København
Hestemøllestræde 5
1464 København K

www.laka.dk
tlf. 70100018

Telefontider og åbningstider i København
Man - tors: 9.00-15.30
Fre: 9.00-14.30

Seniorer vil have mere fleksibilitet

Seniorer er helt nødvendige for, at vi kan bevare vores velfærd og udgør en vigtig del af nutidens og fremtidens jobmarked, viser analyser. Men hvad skal der til, før de ældre kan og vil blive i job?

Hvilke grunde angives som forventet grund til at forlade arbejdsmarkedet?

- Mere tid til familie og venner: 49 procent
- Mulighed for selv at bestemme egne aktiviteter: 55 procent
- Mere tid til fritidsinteresser: 50 procent

I NFA's undersøgelse svarer 30 procent, at de gerne vil arbejde længere, end de ellers havde tænkt sig, hvis de kan få en bedre tilrettelæggelse af deres arbejdstid, mens hver anden svarer, at de ønsker at gå ned i tid.

I en tid, hvor større og større årgange kan forlade arbejdsmarkedet, mens ledigheden er meget lav, bliver det debatteret, hvordan flere seniorer vil kunne og have lyst til at arbejde i flere år. For at sikre velfærdsstaten har Folketinget hævet folkepensionsalderen, men selvom tilbagetrækningsalderen er støt stigende, er det ikke alle, som kan eller vil blive i job.

I en ny undersøgelse, som NFA – det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø – har lavet blandt knapt 15.000 danskere over 50 år, har man spurgt, hvad der kan få dem til at blive længere end pensionsalderen. Svarene er først og fremmest fleksibilitet i arbejdstid- og mængde.

Hver anden vil gå ned i tid

Andelen af medarbejdere på over 65 år er steget markant de seneste 20 år. I 2020 var det knapt 26 procent af de 65-69-årige, der var i job. I 2008 var det kun 18 procent.

Nogle har dog svært ved at holde til arbejdet, mens andre gerne vil nå andet i livet end arbejde – fritiden og ønsket om mere selvbestemmelse trækker i mange.

Det bliver ofte fremhævet i debatter om, hvad yngre generationer ønsker sig af jobmarkedet, men det gælder også seniorerne.

Flere seniordage og ekstra løn

Flere seniordage trækker også. 44 procent svarer, at de ville blive længere tid, end de ellers planlægger, hvis de kunne få flere af dem. Det skulle være i så fald være omtrent 10 ekstra seniordage/seniorfridage

per år, end de fleste lønmodtagere har nu.

Det samme gælder feriedage – fik man omtrent 10 ekstra feriedage per år, ville 33 procent blive længere i jobbet, end de ellers havde forestillet sig.

Og så er der lønnen. 27 procent svarer, at de ville arbejde til en højere alder, end de ellers have forestillet sig, hvis det bedre kunne betale sig. Det gennemsnitlige ekstra beløb efter skat skulle da være på knapt 3.700 kroner om måneden.

I øvrigt kan en senior nu – i modsætning til før januar 2024 – arbejde, mens han eller hun modtager folkepension, uden at lønnen indgår i beregningen af folkepensionen. Det er også et forsøg på at give den ældre del af befolkningen lyst til at blive lidt længere på jobmarkedet. ▲

Senior på Uddannelsesforbundets områder?

Du kan se, hvad der gælder for folk over 60 år på Uddannelsesforbundets områder her: <https://uddannelsesforbundet.dk/raad-og-vejledning/saerlige-vilkar-som-senior>

UDDAN DIG TIL UNGE-COACH

- MED ET KOGNITIVT FOKUS

MODUL 1 - RELATIONSdannelse OG COACHENDE SAMTALER

MODUL 2 - UNGETYPER OG TEMATIKKER

MODUL 3 - DIN ROLLE SOM UNGECOACH

MODUL 4 - UNGECOACHING I PRAKSIS

Med viden om unge og relevante udfordringer samt tematikker bliver du, på dette uddannelsesforløb, trænet i at varetage samtalen med det unge menneske, du sidder over for, ud fra coachende samtaleteknikker og viden om forskellige ungetyper.

Læs mere på www.generatorpp.dk

GRETHE LINDBJERG
UNDERVISER

“ Dejlign, at Grethe har baggrunden som efterskolelærer og derfor kender aldersgruppen og mange af problematikkerne. ”

– Tidl. deltager på uddannelsen

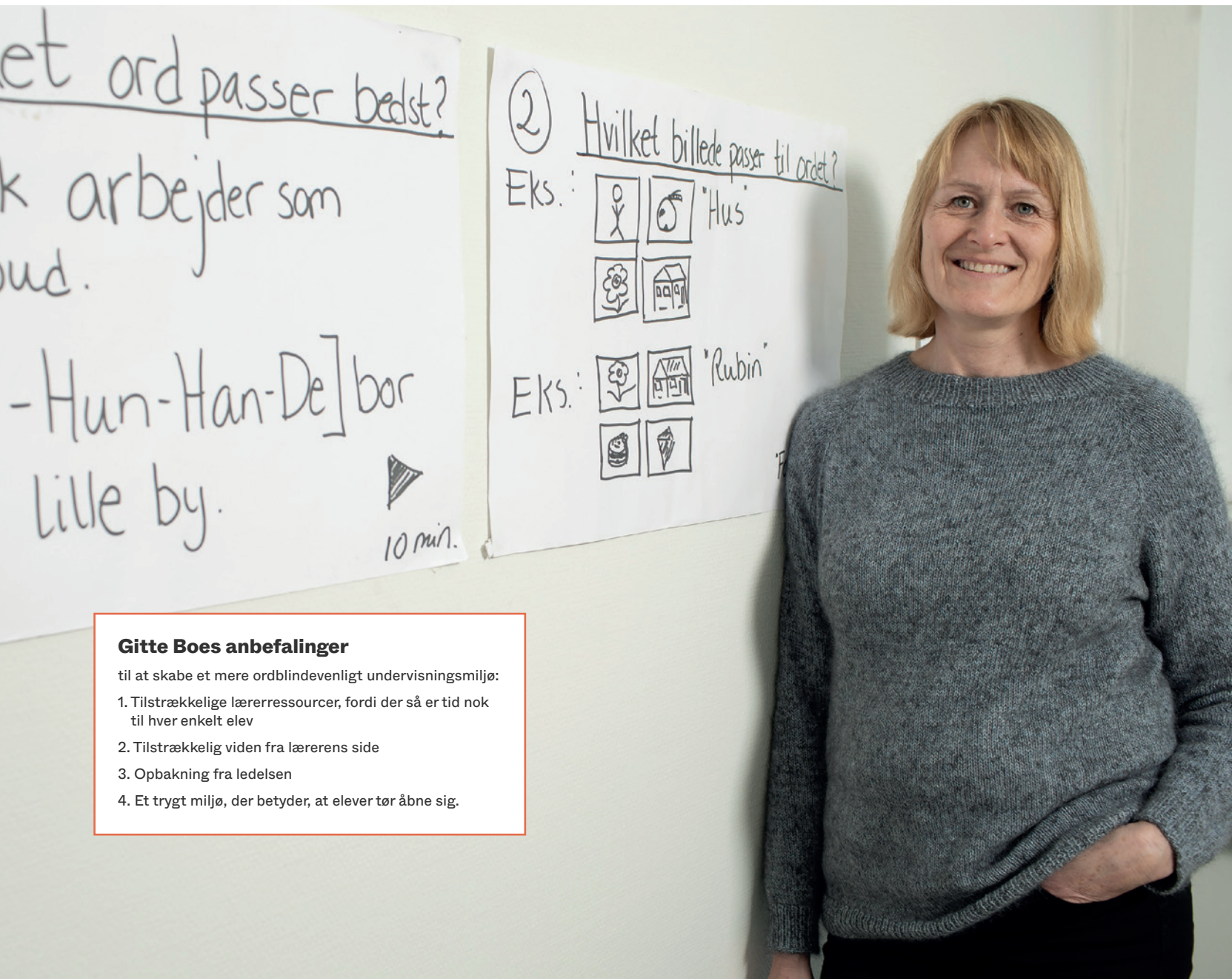
GENERATOR

PÆDAGOGIK & PSYKOLOGI

Alle elever har gavn af ordblindevenlige miljøer

Gitte Boe, som er mangeårig ordblindeunderviser, arbejder sammen med en kollega på FGU Hovedstaden om at skabe ordblindevenlige undervisningsmiljøer. De er også i gang med at udvikle årlige screeninger for læsevanskeligheder for at kunne give eleverne de bedste tilbud.

Gitte Boes anbefalinger

til at skabe et mere ordblindevenligt undervisningsmiljø:

1. Tilstrækkelige lærerressourcer, fordi der så er tid nok til hver enkelt elev
2. Tilstrækkelig viden fra lærerens side
3. Opbakning fra ledelsen
4. Et trygt miljø, der betyder, at elever tør åbne sig.

FGU Hovedstaden spreder sig over fire lokationer. Der går omkring 600 FGU-elever, og cirka 80 procent af dem har læsevanskeligheder af en eller anden årsag. Det vurderer de to ordblind vejledere, der er ansat til at afdække elevernes udfordringer på alle fire af FGU-institutionens adresser.

– Vi kunne sagtens have været én på hver af de fire lokationer til de cirka 600 elever, forklarer den ene, Gitte Boe. Men hun synes alligevel, at hun og kollegaen, Camilla Rask, formår at gøre noget, der kan være til gavn for alle.

De er i fuld gang med at implementere det ordblindevenlige og inkluderende miljø på FGU Hovedstaden og i gang med at systematisere den screening for ordblindhed og læsevanskeligheder, som alle FGU-elever kommer igennem. På den måde kan de i højere grad fordele deres viden og vejledning ud til flere elever, lærere, ledelse – og indimellem også forældre til eleverne.

A for Audiologopædi

Gitte Boe har en lang historik inden for ordblindområdet. Hun fik i 2023 Notas læsevejlederpris, som går til en læsevejleder, der gør en særlig indsats for at skabe gode rammer for elever med læsevanskeligheder. Gitte fik prisen for sit mangeårige "store og faglige virke", for at møde "eleverne med respekt og nysgerrighed" og med sin "faglige indsigt og vedholdenhed at give eleverne de bedste forudsætninger". Det arbejder hun nu med på FGU Hovedstadens skole på Enghavevej på Vesterbro og skolen i Valby.

Interessen har hun fra sin engagerede folkeskolelærer, der for mange år siden,

Flere årsager til læse- og skrivevanskeligheder

Læse- og skrivevanskeligheder kan skyldes ordblindhed, som har en neurologisk årsag, men vanskelighederne kan også have en funktionel årsag. Det kan for eksempel skyldes mangelfuld sprogstimulering, som kan resultere i et ringe ordkendskab. Det er uheldigt, da ordkendskabet er ret afgørende for læseforståelsen.

da Gitte selv var elev, gjorde det, der nu er mere almindelig praksis:

– Jeg blev tit sat sammen med en ordblind elev – uden at det blev nævnt, at vedkommende var ordblind. Jeg kunne se, at det ingen effekt havde, at jeg forklarede stavningen mange gange til dem, selv om de var udmærket begavede. Det var lidt en gåde for mig, fortæller Gitte Boe.

Så da hun valgte studium, landede hun på A for Audiologopædi i bogen 'Hvad kan jeg blive'. Her kunne hun endelig få en løsning på gåden. Og fra starten på dette studium på Københavns Universitet har hun været fascineret af området.

Det er godt for alle

Gitte Boes folkeskolelærer var på en måde forud for sin tid i sin viden om inklusion og ordblindhed. For et ordblindevenligt undervisningsmiljø kan i sig selv være et meget inkluderende miljø, mener Gitte Boe.

– Det er et miljø, hvor det ikke kun er de ordblind elever, der tages hensyn til – men alle. Og der er forskellige greb, man kan gøre som lærer for at skabe det, forklarer hun.

TIP

Programmet skrivsikkert.dk fik ordblinddepriksen i 2023. Det er en skriftsproglig støtte, som ifølge Gitte Boe er meget simpelt bygget og nemt at gå til for elever med læse- og skrivevanskeligheder.

For eksempel har elever med ordblindhed gavn af en god struktur for undervisningen – men det har mange andre elever også. På FGU slås flere med forskellige diagnoser, og nogle kan have en snæver hukommelsesspændvidde.

Derfor kan det være et så simpelt strukturgreb, som at læreren starter med at skrive på tavlen, hvad dagens program er. Hvis elever kommer for sent eller ikke kan huske, hvad læreren sagde for fem minutter siden, kan de lige tjekke tavlens program:

– Det betyder rigtig meget for mange, at de ved, hvor langt man er nået. For elever med for eksempel ADHD kan det betyde, at de ved, at de lige skal koncentrere sig i 20 minutter mere, før timen er forbi.

Men er der noget særligt, man kan gøre for elever med ordblindhed?

– Det kan være en stor hjælp, at de får digitaliserede tekster på forhånd og måske en længere deadline. De har generelt behov for mere tid. De kan for eksempel være meget afhængige af deres IT-støtte, og det er ikke altid, at det fungerer optimalt, forklarer Gitte Boe.

Stadig nødvendigt med fokus

Gitte Boe oplever stadig at få elever på FGU med ordblindhed, som er blevet "fuldstændig misforstået i skolesystemet", og hvor ordblindheden måske ikke er blevet opdaget. Og der er også forskel på, hvor meget viden de enkelte lærere har om ordblindhed:

– Alle ved noget om det på FGU, og Camilla og jeg arbejder dagligt på at udvide en større viden. Udfordringen med at skabe fælles konsensus om ordblindområdet har blandt andet været udskiftning af lærere samt prioritering af andre projekter, forklarer hun.

Derfor er der fortsat mange grunde til at fokusere på at få udbredt den nødvendige viden om ordblindhed og læsevanskeligheder, der er forudsætningen for at skabe ordblindevenlige miljøer.

Flue på væggen

Gitte Boe og Camilla Rask har tidligere udført et toårigt projekt 'Ordblindevenlig værkstedsundervisning' på FGU for

midler fra Børne- og Undervisningsministeriet, som har resulteret i undervisningsmaterialer, podcast og film. De er nu med penge fra den ordblindepakke IV, som regeringen og et flertal i Folketinget vedtog i 2022, i gang med at observere undervisningen på FGU ved selv at deltage på holdene og sammen med lærerne vurdere, hvor der kan sættes ind. Gitte Boe skal denne dag være en flue på væggen i en matematiktime, for som hun siger:

– Jeg er jo nødt til at have en idé om, hvad undervisningen er, inden jeg kan komme med ordblindevenlige redskaber.

De to vejledere skal også ensrette og samle de læsescreeninger, som alle FGU-elever skal igennem på stedet. De vurderer, at 80 procent af eleverne på FGU Hovedstadens institutioner har læse- eller skrivevanskeligheder, men skal bruge midler fra ordblindepakke IV til at samle læsescreeningerne og få et overblik over, hvordan elevernes score placerer sig.

– Det er baggrunden for, hvilke tiltag der skal ske for eleverne, forklarer hun.

Mere end bare en computer

Hvis den læsescreening, som eleverne kommer igennem, viser læse- eller stavevanskeligheder eller ordblindhed, kan eleverne få udleveret en computer fra STUK med ordblindprogrammer.

Gitte Boe ser ofte først eleverne, når de sidder med computeren på hendes kontor og skal have instruktion i at bruge den. Og

Sådan kan du skabe et mere ordblindevenligt undervisningsmiljø

- Skab struktur om undervisningen. Skriv på tavlen, hvad I skal igennem, så nye elever kan følge med – og trætte elever ved, hvor længe de skal koncentrere sig yderligere.
- Skab en form for forståelse om et emne, før I går i gang. Hvad betyder fagordene? Er der svære ord, som eleverne skal kende på forhånd. Er der nogen blandt dem, der kender til emnet?
- Lav små grupper, hvor eleverne kan supplere hinanden – kooperativ learning.

På FGU Hovedstaden har de adgang til ordblindprogrammet AppWriter. Her kan eleverne få digitale tekster læst højt.

det kan være svært at få 'hul igennem' til nogle af eleverne:

– De kan have en unuanceret viden om, hvad ordblindhed er. De tror måske, at det skyldes dårlig begavelse. Men det har intet med sandheden at gøre, pointerer hun og fortæller, at hun prøver at overlade så meget til eleverne selv som muligt.

Dermed kan hun se, hvad de mestrer, og ud fra det kan hun styre sin instruktion. Det vil sige gøre den mere eller mindre kompleks. Der kan være et kæmpe spænd mellem elever på samme hold på FGU: Fra elever med kognitive udfordringer og til gymnasiefrafaldne elever.

– Det er meget vigtigt at arbejde med didaktikken i IT-instruktionen. Der er en del elever med ordblindhed her, som ikke vil have meget gavn af værktøjerne, for det kræver nogle forudsætninger, siger hun og nævner for eksempel refleksion på et vist niveau.

Sprækkeeksperten

Gitte Boe kalder sig selv for en "sprækkeekspert". Hun skal generelt finde de sprækker, hun kan trænge igennem til eleverne. Hvordan kan hun løfte dem bedst? Men også i forhold til lærerne, til ledelsen – hele organisationen.

– Det vil sige: Hvornår kan vi – Camilla og jeg – komme ind og markere os og sætte det ordblindevenlige miljø på dagsordenen. Her er opbakningen fra ledelsen helt afgørende.

– Min nærmeste leder er vicedirektør og har selv haft indblik i ordblindområdet, og det er godt at have hende som spydspids i forhold til hele organisationen. Min kollega og jeg oplever, at der er respekt for vores faglige område – fra både lærernes og ledelsens side – ligesom vi har stor respekt for deres arbejde, understreger Gitte Boe. ▲

Midler fra ordblindepakke IV

Ordblindepakke IV fra oktober 2022 fokuserer på et løft af det ordblindevenlige miljø på FGU. Der er afsat 44,4 millioner kroner til initiativet fra 2023-2026. Der er også afsat 5 millioner kroner til at udvikle videns- og inspirationsmateriale samt lave temadage for lærere og ledere på FGU og ungdomsuddannelserne om, hvordan man kan skabe ordblindevenlige undervisningsmiljøer.

I oktober 2023 vedtog et bredt flertal ordblindepakke V. Her fokuserer man på et kompetenceløft af undervisere på FGU, der underviser elever med ordblindhed. De penge er i skrivende stund endnu ikke rullet ud.

Dit medlemskab giver adgang til attraktive forsikringer

Ingen aktionærer betyder høj kvalitet til lave priser.

TJM Forsikring er Danmarks eneste fagforeningsejede forsikringsselskab.

Scan QR-koden, eller læs mere på tjm-forsikring.dk/uddannelsesforbundet

Sammenhold betaler sig

1 Større arbejdsstress blandt kvinder end mænd

Kvinder oplever i langt højere grad end mænd arbejdsrelateret stress. 15,1 procent af de kvindelige lønmodtagere har oplevet arbejdsrelateret stress de seneste to uger mod 10,5 procent af de mandlige. Forskellen er mest markant blandt personer med højere uddannelser og deltagerne under 40 år. Tallene fra den gruppe, hvor underviserne hører til, svarer næsten præcist til den samlede gruppes svar. Det interessante er, at kvinder med børn er mindre stressede end deres barnløse jævnaldrende. Dermed afviser undersøgelsen antagelsen om, at børn er hovedårsagen til større stress blandt kvinder. Den understreger derimod, at stressniveauet snarere er relateret til arbejdsforhold på tværs af forskellige sektorer. ae.dk

3 Hvem er de 43.000 unge?

43 procent af de unge mellem 15-24 år uden uddannelse eller job har en psykiatrisk diagnose. 15 procent af dem har været anbragt, og for eksempel har 29 procent af dem gået i specialtilbud i 9. klasse. Det viser en ny publikation fra Beskæftigelsesministeriet. De 43.000 unge uden uddannelse eller job svarer til 6,4 procent af alle unge i aldersgruppen. Der er tale om en meget sammensat gruppe. Fælles for de unge er, at kun halvdelen er i uddannelse eller beskæftigelse efter ti år. Det er markant færre end blandt øvrige unge. Unge, der kortvarigt er i gruppen, klarer sig imidlertid godt på sigt. Men kun 15 procent af de 43.000 unge i et givent år kan forventes at være der i dette ene år i hele deres ungdom. Tallene tyder på, at størstedelen af ungegruppen er personer, der kan forventes at være der i en del år af deres ungdom. bm.dk

2 Vigtigt med sammenhæng i læringsforløb

Når EUD er en vekseluddannelse, er det vigtigt, at elever og lærlinge føler sammenhæng mellem skoleforløb og praktik, og at læringsforløb på skolen har relevans for læring på lærepladsen. Studier viser, at mange elever og lærlinge opfatter arbejdspladsen som der, hvor de lærer mest om deres fag, fordi nogle af dem føler, at indholdet på skolerne er for generelt, for abstrakt, fjernt og til tider forældet i forhold til den praksis, de skal ud i. Det viser en forskningsopsamling fra CEVEA – Center for Viden om Erhvervsuddannelser. Den viser derfor, hvor vigtigt det er at arbejde med at styrke oplevelsen af relevans på skolerne. Hvis eleverne oplever relevans, er de mere tilbøjelige til at være spørgende og undersøgende omkring udfordrende arbejdsopgaver på lærepladsen. Lærlinge, der har oplevet skoledelen som sammenhængende med deres erfaringer på lærepladsen, bruger oftere deres skoleerfaringer som startpunkt for deres videre læreproces på lærepladsen. cevea.dk

4 Forældre er mest positive over for EUD – især hvis de har en søn

Trods mange politiske og skolemæssige tiltag for at få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse, ser det ikke ud til, at elever i 9. klasse lader sig påvirke. En stor undersøgelse af elever i 9. klasse og deres forældre, som Danmarks Statistik har gennemført for DEA, viser, at kun 17 procent af eleverne i 9. klasse i høj grad kan forestille sig at starte på en EUD. Faktisk er forældre mere villige til at anbefale en EUD – men især hvis de har en søn. Undersøgelsen viser, at 30 procent vil anbefale en EUD til deres søn, og kun 18 procent, hvis det handler om deres datter. Det er især faglærte forældre, der gerne anbefaler en EUD til deres barn. Det har også betydning, hvor de unge er vokset op. 9. klasser-elever, der bor i Nordjylland, kan for eksempel i højere grad forestille sig at starte på en EUD end unge i Region Hovedstaden – hvis forældre har samme uddannelsesniveau. dea.nu

AF DORTHE PLECHINGER

Studierejser 2024

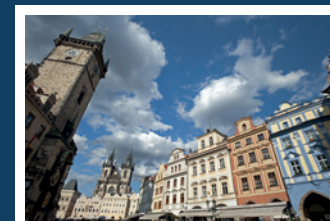
Vi ved hvor vigtig studierejsen er for både elever og undervisere.

Få et skræddersyet tilbud på jeres næste studietur - ganske uforpligtende!

Fuld tryghed i bagagen

Hos Alfa Travel får du kontakt med branchens absolut mest erfarne rejserådgivere. De er din genvej til store rejseoplevelser.

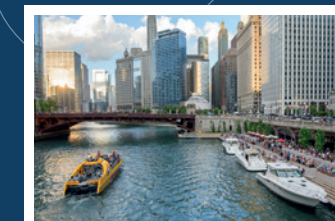
Din faste rådgiver følger dig og din gruppe helt fra tilbudsfasen og til I er godt hjemme igen.

Oplev Prag

Inkl. 3 nætter, busrejse t/r og morgenmad

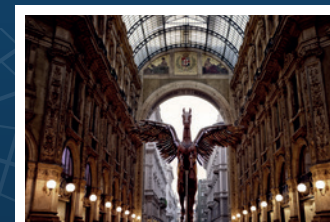
Fra kr. **1.998**

Oplev Chicago

Inkl. 5 nætter, flyrejse t/r og excl. morgenmad

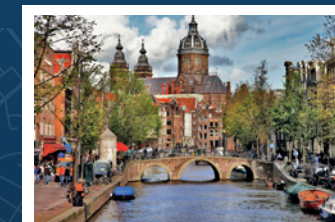
Fra kr. **5.998**

Oplev Milano

Inkl. 4 nætter, flyrejse t/r og morgenmad

Fra kr. **2.748**

Oplev Amsterdam

Inkl. 3 nætter, busrejse t/r og morgenmad

Fra kr. **1.898**

Christian, Brian & Sanne er dine erfarne rejserådgivere

christian@alfatravel.dk +45 96 10 04 21
brian@alfatravel.dk +45 96 10 04 27
sanne@alfatravel.dk +45 96 10 81 31

ALFA TRAVEL

Nygade 5
7500 Holstebro info@alfatravel.dk +45 70 22 88 70

Se alle rejser på alfatravel.dk

Alle dine materialer til FGU – samlet ét sted

PASE klæder dine elever på til at indgå og bidrage på en arbejdsplads. Materialet består af videoer, teori, øvelser og opgaver. Med PASE får dine elever styrket deres kompetencer i kommunikation, arbejdsforhold, jobsøgning og præsentationsteknikker. I iBogen er der temabaserede og didaktiserede iForløb, der bringer flere fag og discipliner i spil.

Læs mere om alle iBøgerne i *Grundpakke FGU* på: gyldendal-uddannelse.dk/FGU

Følg med og tilmeld dig nyhedsbrevet på gyldendal-uddannelse.dk/FGU

 Gyldendal Voksenuddannelser
 Gyldendal Uddannelse

Med *Grundpakke FGU* får du alle fordele ved, at materialerne ligger samlet ét sted og er bygget ens op. I pakken finder du iBøger til alle de almene fag og et antal faglige temaer til undervisningen på den forberedende grunduddannelse. Vi udvider og opdaterer løbende pakken, så den følger udviklingen på skolerne.

Læs mere på gyldendal-uddannelse.dk/FGU

Har du en idé eller spørgsmål til pakkens faglige indhold, så hører jeg gerne fra dig.

Lissi Hansen, redaktionschef
Tlf.: 3375 5958
Mail: galh@gyldendal.dk

Et team bygget på forskelle og gensidig respekt

Slå ørerne ud og lyt til hinanden, lyder det fra tre tagdækkerfaglærere, der ved, at deres forskellige kompetencer gør dem til et godt team. De har fået Byggeriets faglærerpris for deres faglighed, men også for at arbejde så godt sammen som team, at synergien breder sig til blandt andre lærlinge og elever.

At arbejde i team kan være en hel videnskab. Der findes velunderbyggede råd, kurser og teorier om det at lære at arbejde godt sammen. Men nogle gange handler det mest om noget så enkelt, som at man kan lide og respekterer hinanden.

Sådan er det for Ib Kloster, 65 år, Jørn Dormann Frandsen, 62 år og Søren Scharff, 56 år. Det tagdækker-team fra Learnmark i Horsens, der sidste år fik Byggeriets faglærerpris, som Uddannelsesforbundet uddeler sammen med Boligfonden Kuben. Det skete til prisuddelingsshowet Building Award 2023 i København. Trioen er også blevet fejret på hjemmebane, hvor Uddannelsesbladet var med.

I de mange indstillinger gik ordene *team-samarbejdet* og *socialt ansvar* igen. Jørn Dormann Frandsen forklarer, at det først og fremmest er deres forskelligheder, der gør dem til et stærkt team.

– Vi har en god kemi, men kommer også alle med vores erfaringer gennem livet, siger han.

Søren Scharff understreger, at de tre er ”pivgode” til at spørge hinanden om noget, de selv kan være helt ”blanke på”.

AF DORTHE PLECHINGER / FOTO: JENS HASSE

Vi byder forskelligt ind

Teamet blev delvist født, da Ib, som selv er uddannet tagdækker på Learnmark, blev ansat og skulle bruge en kollega i 2016. Jørn, som blandt andet er uddannet som byggetekniker og tagdækker, søgte stillingen, og Ib vidste bare, at det skulle være ham.

For to år siden manglede de så endnu en faglærer og kom i tanke om Søren. Han havde netop taget en voksenlærlingeuddannelse som tagdækker.

– Jeg kontaktede Søren og spurgte, om han ville have et job som underviser, og han udbrød: Hvorfor fanden kom du til at tænke på mig? Men jeg havde jo lagt mærke til, hvordan han hjalp de andre lærlinge og altid var imødekommende og rolig. Han har en særlig måde at gå ind i folk på, fortæller Ib.

Søren kom, teamet var fuldtalligt og består af Søren, som – udover sin indgang til de unge – er castet som den praktiske og teoretiske. Jørn er nørden, som ved ”ufatteligt mange ting om alt muligt”, og Ibs stærke side er den håndværksmæssige, men også erfaringerne fra hans baggrund med at arbejde med adfærdsvanskelige børn og unge samt traumatiserede indvandrere.

– Det gør, at vi alle sammen kan byde ind med noget forskelligt. Og det gør os stærke, forklarer Jørn og tilføjer, at de også er gode til at ”åbne for posen” og diskutere, hvordan de får løst de forskellige ting:

– Vi finder ud af det og tager fat på problemet med det samme og får det løst, slår han fast og tilføjer, at han endnu ikke har skændtes med nogen af de andre.

Søren supplerer:

– Vi har mange af de fede diskussioner om det fag-faglige. For eksempel om inddækninger, og hvorfor man gør sådan og ikke sådan. Så nørder vi lidt og ringer til guruerne inden for de forskellige fag for

at finde ud af, hvad der er hoved og hale i det, siger han og tilføjer, at man skal turde spørge hinanden om ting, man ikke ved noget om.

De tre taler dog ikke kun fagligt. Dagen begynder som regel med et godmorgen til hinanden, hvorefter de med morgenmad i munden starter med at koordinere. Og denne koordinering af opgaver og lærlinge fortsætter dagen igennem.

Du har én mund og to ører

Hvad kræver det ellers at arbejde i et stærkt team?

– At du kan lytte, udbryder Søren:
– Det er derfor, vi har to ører og én mund.

Ib peger på, hvor vigtigt det er at have respekt for hinanden og føle sig ansvarlig over for de andre. Han har for eksempel selv kun haft en sygedag, mens de tre har arbejdet sammen. Og det var, da hans kone var syg en fredag.

– Jeg kunne da godt sætte stængerne ud over sidekanten på sengen og sige, at *arh ja – har jeg ikke lidt feber i dag?* Men hvis jeg sygemelder mig, ved jeg, at mine to kolleger skal passe mit arbejde.

Søren mener, at det handler om at være tro mod og ærlige over for hinanden:

– Du kan ikke gå og være falsk. Hvis Jørn tror, jeg er en person, og så er jeg i virkeligheden den anden, hvor er han så henne, hvis jeg får et problem?

Der er højt til loftet

Døren til lokalet, vi er i, går hele tiden op. Tagdækkerlærlingene har netop gjort en ny slags eksperimenterende 12 timers eksamen færdig. Derfor er der mange spørgsmål til Jørn, Ib eller Søren. Og uanset hvor travlt der er, er lærlingene altid velkomne til at spørge.

Det går også igen i indstillingerne til prisen for teamet – hvor gode de er til at

favne de mere bløde værdier og formå at gribe de lærlinge, der har det svært. Og den del, synes Ib, er ”fed”:

– At vi har personligheden med hjælp-somhed over for andre mennesker på uddannelsen i teamet. Du kommer meget mere ind under huden på lærlingene på den måde, og så kan de begynde at høre efter.

Jørn understreger, at der i det hele taget er højt til loftet og plads til alle på uddannelsen.

– Hvis elever og lærlinge ellers gider møde og gøre en indsats, skal de nok komme igennem uddannelsen med vores hjælp.

Giver teamånden videre

Der er mange forskellige lærlinge på tagdækkeruddannelsen. Halvdelen er voksenlærlinge. Men uanset alder kommer flere med en tung bagage, diagnoser og måske også en skoleforskrækkelse.

Ib gør en del ud af at tage de kommende elever eller lærlinge, der helt mister modet, når de hører ordet ’skole’, med ned på værkstedet. Her viser han dem, hvad de går og roder med og forklarer, at det ”sgu ikke er så vanskeligt”:

– Jeg fortæller dem, at hvis de bruger hænderne rigtigt og får en forståelse for faget, kan de blive selvhjulpne. Det er guleroden for mange, at uddannelsen kan give dem mulighed for at få en lejlighed eller købe en lidt dyrere bil, fordi de kommer til at tjene penge.

Holdningen i teamet er generelt, at hvis en elev eller lærling trænger til ekstra støtte, bliver alle tre indviet og involveret. Og ”så bliver det her hos os”, understreger Søren.

Den team-ånd, de selv har, forsøger de at give videre til lærlingene. Når Ole, der arbejder i den anden del af Learnmark-skolen, kommer for at undervise lærlinge i matematik og byggeri/samfund, spiser han sammen med Ib, Jørn og Søren. Hvis han har noget med en af ”gutterne”, vender de det, og teamet tager lynhurtigt hånd om det.

– Men vi går også over til lærlingene og siger godmorgen, selv om det er Ole, der underviser dem. Det er for at vise, at vi stadig er et team og har et stærkt sammenhold, lyder det. ◀

Et fagligt skulderklap

Byggeriets faglærerpris er et fagligt skulderklap til en byggefaglærer eller et team af byggefaglærere, der brænder for deres fag, inspirerer og gør en særlig indsats for eleverne på de byggefaglige erhvervsuddannelser. Prisen uddeles af Boligfonden Kuben og Uddannelsesforbundet og er på 40.000 kroner. Nomineringen foregår ved, at der sendes indstillinger, hvorefter en jury gennemgår alle indstillingerne og møder de indstillede kandidater.

DENGANG DA...

Den 14. juli 1894 blev dette billede taget på Holbæk Cigar- og Tobaksfabrik

Sikkerhed på arbejdet har ikke altid været en selvfølge

Før 1873 var der ingen beskyttelse på arbejdspladserne. Heller ikke for børn. Det blev ændret for 151 år siden, da Arbejds- og Fabrikstilsynet og Danmarks første arbejderbeskyttelseslov blev vedtaget og 'tvende Arbejdsinspektører' skulle varetage området. Siden 1954 er det, der nu er Arbejdstilsynet, dog udvidet til at omfatte alle former for lønarbejde. Dog kun på det fysiske arbejdsmiljøområde.

Først 59 år senere – i 2013 – blev det også lovpligtigt for en arbejdsgiver at sikre, at det psykiske arbejdsmiljø var i

orden. Og for syv år siden kom der bekendtgørelse om det. Her bliver det defineret, hvad et sikkert psykisk arbejdsmiljø er: Der må for eksempel **ikke være for stor arbejdsmængde og tidspres, heller ikke uklare og modstridende krav** i arbejdet, og de **høje følelsesmæssige krav må ikke være for store.** ▲

Kilder: at.dk, bekendtgørelse om psykisk arbejdsmiljø

AF DORTHE PLECHINGER / FOTO ARBEJDERMUSEET

Når du finder den rigtige, er du ikke i tvivl

Er du i tvivl om du har den rigtige bank? Det er vores kunder ikke. For tredje år i træk vinder Lån & Spar prisen for at have de mest loyale bankkunder i Danmark. Faktisk ville 86 pct. af vores kunder genvælge Lån & Spar, hvis de skulle vælge bank i dag. Det viser en uafhængig undersøgelse fra konsulenthuset Loyalty Group.

Er du medlem af Uddannelsesforbundet – men ikke kunde i Lån & Spar?

I så fald går du glip af en række fordele, du som medlem har adgang til. Som MedlemsKunde får du Danmarks højeste rente på din lønkonto, og du får en rådgiver med ekspertise i de forhold, der gælder for netop medlemmer af Uddannelsesforbundet. Hvorfor får du disse fordele? Fordi Uddannelsesforbundet er medejer af Lån & Spar og ønsker at give sine medlemmer de bedst mulige vilkår – også i banken.

Udnyt de fordele, der følger med dit medlemskab af Uddannelsesforbundet – bliv MedlemsKunde i dag.

Gå ind på lsb.dk/ufb eller ring 3378 1965

Kilde: Loyalty Groups
Brancheindex Bank 2023

Uddannelsesforbundet

Lån & Spar

fra Uddannelsesforbundet

Bliv klædt bedre på til at undervise elever med diagnoser

Få værdifuld indsigt i at støtte elever med diagnoser som autisme, angst og ADHD på det dagskursus, som Uddannelsesforbundet afholder i slutningen af september. Lær praktiske redskaber til at fremme trivsel og forståelse. Undervisere Sarah Moshage Ahola og Stefanie Hansen Schnack bringer over ti års erfaring med fokus på uddannelsesverdenen med sig på et kursus, der skærper din forståelse og giver konkrete værktøjer til at hjælpe dine elever med at navigere bedre i deres hverdag.

Det foregår den 30. september i Svendborg, og du skal tilmelde dig inden 12. august.

Du kan læse mere på uddannelsesforbundet.dk/arrangementer

Bliv
- opdateret på
- inspireret til og
- klogere på
forbundets tilbud

Søg penge til at samarbejde med udviklingslande

Flere erhvervsskoler og FGU-institutioner har fået støtte til projekter, hvor de samarbejder med uddannelsessteder i udviklingslande, og hvor elever kommer på studietur. Blandt andet har 36 elever fra FGU Hovedstaden og Hotel- og Restaurationskolen i februar-marts været på studietur til Kenya i et projekt om bæredygtig fødevarerforsyning. GLOBUS-puljen tilbyder støtte til projekter inden for den

danske uddannelsessektor – fra grundskoler til videregående uddannelsesinstitutioner. Næste ansøgningsfrist er 1. september.

Projekter, der kan modtage støtte fra GLOBUS, skal fremme engagementet blandt danske elever i FN's verdensmål og udviklings samarbejde. Der gives støtte til to hovedtyper af projekter: uddannelsesudveksling og cirkulære projekter, der begge sigter

mod at skabe øget engagement blandt målgruppen.

For at opnå støtte skal ansøgerne etablere partnerskaber med lokale institutioner i udviklingslande. Støtten dækker en bred vifte af udgifter, herunder rejser, ophold, lokale udgifter og engagementsaktiviteter.

Læs mere på globuspuljen.dk

Læs anmeldelser af lære- og fagbøger på uddannelsesbladet.dk

Det er hovedsagelig Uddannelsesforbundets egne medlemmer, der anmelder nogle af de nye lære- og fagbøger, som Uddannelsesbladets redaktion modtager. Du kan læse alle anmeldelserne på uddannelsesbladet.dk.

Har DU også lyst til at anmelde bøger og læringsmateriale for Uddannelsesbladet, så kontakt journalist Dorthe Plechinger på mailen dop@uddannelsesforbundet.dk

Uddannelsesforbundet

Et fagligt råd til dig

Kan man blive afskediget, når man er i fertilitetsbehandling?

Vi har fået et spørgsmål fra et medlem på en statslig arbejdsplads, som spørger, hvilke rettigheder man har, når man er i fertilitetsbehandling. Medlemmet vil gerne vide, om man kan blive afskediget, hvis man oplyser sin leder om, at man er i fertilitetsbehandling.

Mange anser fertilitetsbehandling for en privat sag og ønsker derfor ikke at fortælle om det til deres arbejdsgiver. Men ved ikke at informere om det, risikerer man at afskære sig fra retten til betalt fravær.

Sygefravær som følge af fertilitetsbehandling er nemlig, hvad man betegner som lovligt forfald.

Hvis du som statsligt ansat – mand eller kvinde – er fraværende fra arbejdet for at blive undersøgt eller behandlet for barnløshed, betragtes det som almindeligt sygefravær. Du er derfor berettiget til løn under fraværet.

Dertil er du særligt beskyttet mod afskedigelse, når du er i fertilitetsbehandling.

Det betyder, at man godt kan blive afskediget, når man er i fertilitetsbehandling, men ved fertilitetsbehandling, graviditet samt barsels- eller forældreorlov gælder det, at arbejdsgiveren skal dokumentere, at afskedigelsen hverken direkte eller indirekte skyldes disse forhold.

? Uddannelsesforbundets konsulenter får mange spørgsmål om forskellige situationer, problemer og dilemmaer i medlemmernes arbejdsliv. Uddannelsesbladet udvælger nogle af de faglige konsulents svar, som måske også kan være interessante for dig.

Vi anbefaler derfor, at du fortæller din arbejdsgiver, at du er i fertilitetsbehandling, så du ikke afskærer dig selv fra retten til betalt fravær.

Med venlig hilsen

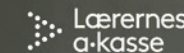
Rikke Scheel Sinding
Konsulent i Uddannelsesforbundet

Har du brug for ekstra sikkerhed i dit arbejdsliv?

Bliv medlem af Lærernes a-kasse og køb en lønsikring hos Lærerstandens Brandforsikring. Lønsikringen dækker også, hvis du er i en tidsbegrænset ansættelse.

Lærerstandens Brandforsikring
En del af LB Forsikring

Lærernes a-kasse

BLIV MEDLEM

ELEVENS TÅLMODIGE SPARRINGSPARTNER

Med Praxis' bogBot findes der ingen dumme spørgsmål. Den svarer på alt - så længe svaret findes i bogens stof.

Eleverne bliver hængende 30 % længere i bogen, fordi bogBotten henviser til specifikt indhold og inviterer dem til at fordybe sig i stoffet.

Læs mere på prx.dk/bogBot